NDMI

คู่มือการเรียนรู้

มิวเซียมสยาม สำหรับคุณครู

'ประเทศไทย'

NDMI

คู่มือการเรียนรู้

มิวเซียมสยาม สำหรับคุณครู

'ประเทศไทย'

สารบัญ

ทักทายกันก่อน	01	สยามใหม่ใต้เงาตะวันตก	34
เข้าชมมิวเซียมสยาม	08	อวสาน สมบูรณาญาสิทธิราชย์	42
นิทรรศการ ‘เรียงความประเทศไทย’	09	เครื่องมือ “สร้างชาติ”	43
สยามใหญ่แค่ไหน?	20	ยุคสงครามเย็น	49
กำเนิดแผนที่ในรูป “โฉนดประเทศ”	21	ซิกส์ตี้ อิน บางกอก	50
สงครามใหญ่อยุธยาพ่าย	25	เมืองไทยวันนี้	53
ใครสร้างกรุงเทพ?	27	มองไปข้างหน้า	58
ข้าว - ไผ่ - ผี พื้นฐานวัฒนธรรม	32		

การเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์

วิธีการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในรูปแบบเดิมที่มักมุ่งให้ข้อมูลเฉพาะเหตุการณ์และข้อเท็จจริง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าความรู้เรื่องอดีตเป็นเรื่องที่ไกลตัวและผ่านพ้นมาเนิ่นนาน รวมถึงไม่เข้าใจว่าอดีตมีความสำคัญอย่างไรกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนรู้สึกว่าอดีตนั้นเป็นเรื่องที่อยู่ใกล้ตัวและล้อมรอบตัวเราอยู่ตลอด?

การเรียนรู้มิใช่เป็นเพียงการเก็บสะสมชุดความคิด รูปภาพ ความรู้สึก และความเชื่อที่คนในสมัยก่อนได้สร้างเอาไว้ แต่เป็นการเรียนเพื่อรู้จักดู ฟัง คิด รู้สึก จินตนาการ เชื่อ เข้าใจ เลือกและปรารถนาเรียนรู้ เพื่อที่จะรู้จักตนเองในฐานะมนุษย์ รู้จักเข้าใจตระหนักถึงความจริงของโลก สิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา นอกจากการสอนให้รู้จักวิธีหาคำตอบแล้วการเสริมสร้างให้ผู้เรียนรู้จักพิเคราะห์และตั้งคำถามด้วยมุมมองของตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญเพราะ ‘คำถาม’ สำคัญกว่า คำตอบ

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางเลือกที่สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โดยการนำเสนอผ่านชุดนิทรรศการ “เรียงความประเทศไทย” ที่นำเสนอในรูปแบบความรู้เชิงบูรณาการ โดยมุ่งเน้นการแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับอดีต ความเป็นมาของบ้านเมือง ผู้คนและดินแดนที่เป็นประเทศไทย รวมถึงภูมิภาคอุษาคเนย์ตั้งแต่สมัยโบราณในยุคก่อนประวัติศาสตร์จนถึงยุคสมัยปัจจุบันและเน้นกระบวนการสั่งสมความรู้ด้วยตนเองในการค้นพบคำถาม ค้นหาคำตอบและได้มาซึ่งความรู้ผ่านเทคนิควิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากบริบทแวดล้อมโดยตรงเพื่อสร้างความเข้าใจ รู้จักเรียนรู้และเข้าใจในตัวตนของตนเอง ถึงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งนำไปสู่การมีชีวิตที่มั่นคงและยั่งยืนในสังคมโลกยุคใหม่

หนังสือคู่มือเรียนรู้มิวเซียมสยาม สำหรับคุณครู ‘ประเทศไทย’ เป็นหนังสือที่สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติได้รวบรวมสาระความรู้เฉพาะประเด็นต่างๆ ในหัวข้อนิทรรศการที่จัดแสดงเรื่องประเทศไทย ซึ่งนักวิชาการได้สังเคราะห์และอภิปรายไว้แล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นคู่มือพื้นฐานให้ครูผู้สอนนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม และเตรียมความพร้อมของผู้เรียน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์เรียนรู้และประโยชน์สูงสุดจากการทัศนศึกษา ณ มิวเซียมสยาม

งานพัฒนาการเรียนรู้ / มิวเซียมสยาม
สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

ทักทายกันก่อน

ยินดีต้อนรับ
สู่มิวเซียมสยาม
พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้

มิวเซียมสยาม เป็นพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งแรกที่ก่อตั้งขึ้นโดยสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) เพื่อเป็นต้นแบบของแหล่งเรียนรู้ที่รื่นรมย์ เน้นการสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ในการชมพิพิธภัณฑ์ รวมถึงการพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ และสร้างสรรค์ภูมิปัญญา และช่วยยกระดับมาตรฐานการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ให้กับประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนไทยเกี่ยวกับการสร้างสำนึกในการรู้จักตนเอง รู้จักเพื่อนบ้าน และรู้จักโลก รวมถึงการสร้างแนวคิดและภาพลักษณ์ใหม่ของ ‘พิพิธภัณฑ์’ ในสังคมแห่งการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้การเรียนรู้ประวัติศาสตร์เป็นไปอย่างสนุกสนานยิ่งขึ้น

เรียนรู้

จับต้องได้ เล่นเพลิน Plearn (play + learn) เป็นรูปแบบนิทรรศการของมิวเซียมสยามที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างนิทรรศการกับผู้ชมเพื่อให้เกิดการสื่อสารความรู้ และเสริมให้ผู้ชมสร้างประสบการณ์เรียนรู้ผ่านทักษะสัมผัสต่างๆ ด้วยตนเอง

ดูสนุก

การจัดนิทรรศการที่เน้นจุดประกายความอยากรู้และเกิดการตั้งคำถามกระตุกต่อมความคิดให้สืบค้นหาความรู้ด้วยตนเองต่อไป

ในแบบ มิวเซียมสยาม

การใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Story Telling) โดยใช้ตัวละครเล่าเรื่องราวในอดีตถึงปัจจุบันของผู้คนและดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทยเพื่อให้ผู้ชมติดตามเรื่องราว

รู้จักกันยิ่งขึ้น

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ (สพร.) เป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน 2547 เพื่อกำกับดูแลการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แนวใหม่ให้เป็นแหล่งเรียนรู้อย่างรื่นรมย์ที่เน้นการพัฒนาความคิด เพิ่มความรู้ และสร้างสรรค์ภูมิปัญญา พร้อมสนับสนุนและร่วมมือเป็นเครือข่ายกับพิพิธภัณฑ์อื่นทั่วประเทศ เพื่อร่วมสร้างมาตรฐานกระบวนการเรียนรู้และการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการเสริมสร้างความรู้ด้านพิพิธภัณฑ์วิทยาที่เหมาะสมแก่สังคมไทย โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักเรียน นักศึกษา นักวิจัยและประชาชนทั่วไป

‘คนกบแดง’ สัญลักษณ์ของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

คนกบแดง หรือรูปคนทำท่าเป็นกบ เป็นตราสัญลักษณ์ของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ซึ่งสะท้อนสายสัมพันธ์และวัฒนธรรมความเชื่อที่มีร่วมกันของผู้คนในดินแดนอุษาคเนย์มาแต่ครั้งอดีต โดยเชื่อกันว่ากบเป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ นำฝนและความชุ่มชื้นมาสู่ผืนดินก่อเกิดความอุดมสมบูรณ์ จึงมีการเคารพบูชากบทั่วไปในดินแดนแถบนี้ ดังเห็นได้จากลวดลายบนกลองมโหระทึกที่ใช้ประโคมตีในพิธีกรรมขอฝน และภาพเขียนสีบนผนังถ้ำสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นรูปคนเต้นท่ากบ

พื้นที่แห่งการเรียนรู้

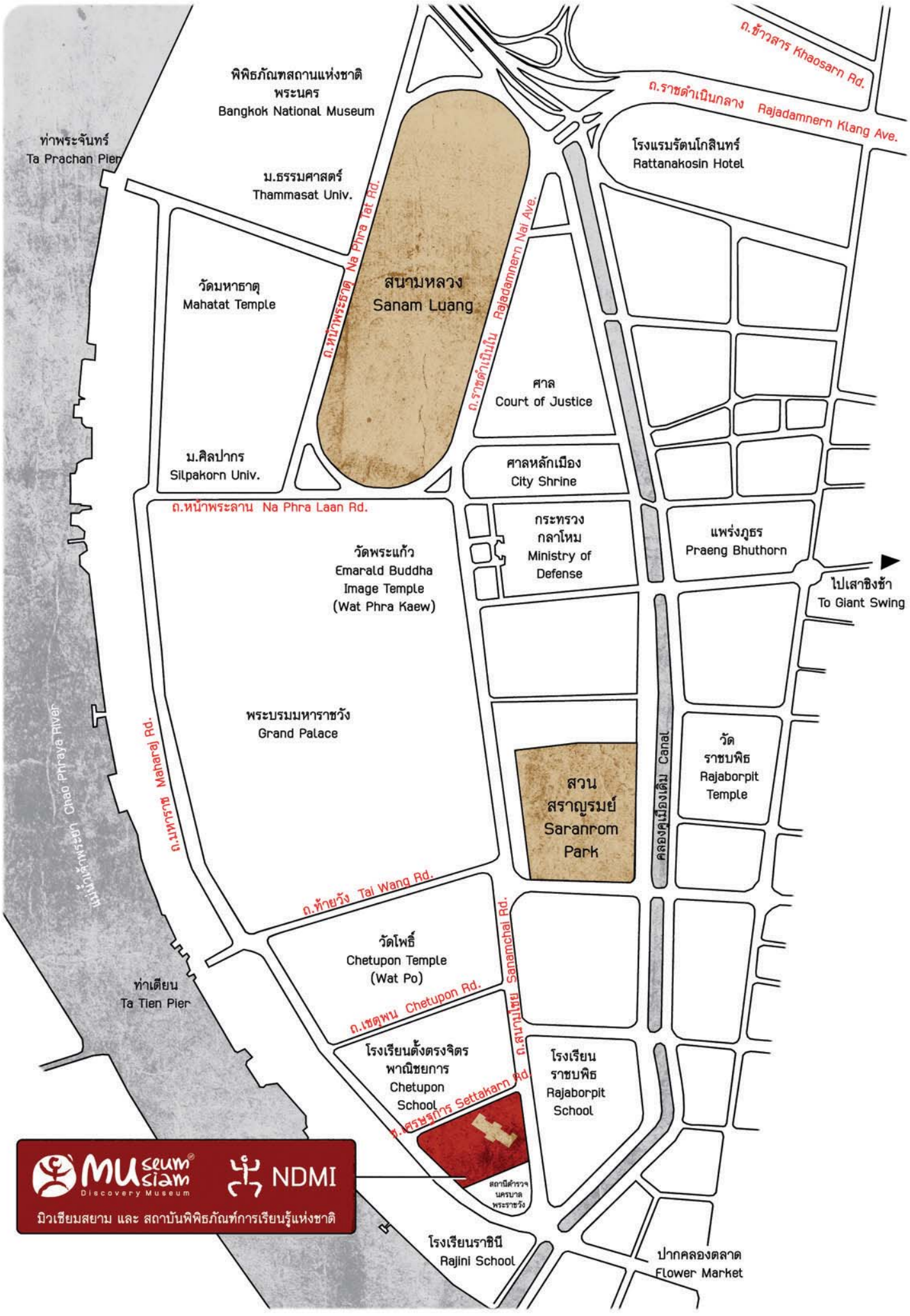
สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติและมิวเซียมสยามพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ มีเนื้อที่ประมาณ 7 ไร่ ตั้งอยู่ในพื้นที่กระทรวงพาณิชย์ (เดิม) บริเวณท่าเตียน ข้างวัดโพธิ์ ถนนสนามไชย ภายในพื้นที่ประกอบด้วยอาคารหลัก 3 อาคาร คือ

อาคารนิทรรศการถาวรหรืออาคารพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ซึ่งเดิมเป็นอาคารสำนักปลัดกระทรวงพาณิชย์ สร้างในสมัยรัชกาลที่ 6 มีรูปแบบนีโอคลาสิคที่สถาบันฯ ได้อนุรักษ์และพัฒนาเพื่อจัดแสดงนิทรรศการถาวรเรื่อง ‘เรียงความประเทศไทย’ พร้อมด้วยร้านค้าพิพิธภัณฑ์ คิดเป็นพื้นที่รวมกว่า 3,000 ตารางเมตร

อาคารนิทรรศการชั่วคราวและกิจกรรมพิเศษ รวมถึงร้านอาหารและเครื่องดื่มจะเป็นพื้นที่จัดแสดงนิทรรศการหมุนเวียน ซึ่งจะมีการปรับเปลี่ยนหัวข้อการจัดแสดงให้ผู้ชมได้ตื่นตาตื่นใจ สนุกไปกับการเรียนรู้ประเด็นใหม่ๆ ทางประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์และภูมิปัญญา

อาคารสำนักงานพิพิธภัณฑ์ ประกอบด้วยพื้นที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างรื่นรมย์อีกมากมาย อาทิ คลังความรู้ (Knowledge Centre) ห้องคลังโบราณวัตถุและห้องปฏิบัติการ (Collection Storage and Laboratory) และห้องประชุม นอกจากนี้ยังมีการรวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ มาไว้ในที่เดียว พร้อมจัดสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อสะท้อนพันธกิจของสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติในฐานะองค์กรรวบรวมความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมอย่างแท้จริง

พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ
พระนคร
Bangkok National Museum
ท่าพระจันทร์
Ta Prachan Pier
ม.ธรรมศาสตร์
Thammasat Univ.
ถ.ข้าวสาร Khaosarn Rd.
ถ.ราชดำเนินกลาง Rajadamnern Klang Ave.
โรงแรมรัตนโกสินทร์
Rattanakosin Hotel
ถ.หน้าพระธาตุ Na Phra Tat Rd.
วัดมหาธาตุ
Mahatat Temple
สนามหลวง
Sanam Luang
ถ.ราชดำเนินใน Rajadamnern Nai Ave.
ศาล
Court of Justice
ม.ศิลปากร
Silpakorn Univ.
ศาลหลักเมือง
City Shrine
ถ.หน้าพระลาน Na Phra Laan Rd.
กระทรวง
กลาโหม
Ministry of
Defense
แพร่งภูธร
Praeng Bhuthorn
ไปเสาชิงช้า
To Giant Swing
วัดพระแก้ว
Emarald Buddha
Image Temple
(Wat Phra Kaew)
พระบรมมหาราชวัง
Grand Palace
ถ.มหาราช Maharaj Rd.
สวน
สราญรมย์
Saranrom
Park
คลองคูเมืองเดิม Canal
วัด
ราชบพิธ
Rajaborpit
Temple
แม่น้ำเจ้าพระยา Chao Phraya River
ถ.ท้ายวัง Tai Wang Rd.
วัดโพธิ์
Chetupon Temple
(Wat Po)
ท่าเตียน
Ta Tien Pier
ถ.เชตุพน Chetupon Rd.
ถ.สนามไชย Sanamchai Rd.
โรงเรียนตั้งตรงจิตร
พาณิชยการ
Chetupon
School
โรงเรียน
ราชบพิธ
Rajaborpit
School
ถ.เศรษฐการ Settakarn Rd.
สถานีตำรวจ
นครบาล
พระราชวัง
MUseum siam
Discovery Museum
NDMI
มิวเซียมสยาม และ สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ
โรงเรียนราชินี
Rajini School
ปากคลองตลาด
Flower Market

เข้าชมมิวเซียมสยาม

เวลาให้บริการ :	อังคาร - อาทิตย์และวันหยุดนักขัตฤกษ์ เวลา 10.00 - 18.00 นาฬิกา ปิดวันจันทร์ เทศกาลสงกรานต์และเทศกาลปีใหม่
ติดต่อสอบถาม :	สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ เลขที่ 4 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200
โทรศัพท์ :	02-225-2777 ต่อ 406,415 (งานพัฒนาการเรียนรู้), 416 (จองการเข้าชม)
โทรสาร :	02-225-1881-2
เว็บไซต์ :	www.museumsiam.com
การจอดรถ :	มีพื้นที่จอดรถจำกัด รองรับเฉพาะรถยนต์ขนาดเล็ก (สี่ล้อ - หกล้อ) ช่วงเช้า รถบัสขนาดใหญ่สามารถจอดได้ริมถนนมหาราช (ฝั่ง รร.ราชินี)

คำแนะนำสำหรับโรงเรียน

มิวเซียมสยาม พิพิธภัณฑ์การเรียนรู้ ให้บริการนำชมนิทรรศการสำหรับกลุ่มนักเรียน วันละ 2 รอบ (เช้า - บ่าย) กำหนดจำนวนผู้ชมรอบละ 100 คน

1) โรงเรียนพานักเรียนมาชมเป็นหมู่คณะ กรุณาส่งจดหมายแจ้งความประสงค์ถึงผู้อำนวยการสถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ ล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ และต้องได้รับการยืนยันการจองเวลาเข้าชมจากเจ้าหน้าที่ฯ

2) การชมเป็นหมู่คณะ ควรแบ่งเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละไม่เกิน 30 คน และมีคุณครูประจำแต่ละกลุ่ม

3) นิทรรศการ ‘เรียงความประเทศไทย’ มีเนื้อหาสาระค่อนข้างมาก การชมนิทรรศการทั้งหมดอาจใช้เวลานานถึง 1.5 – 3 ชั่วโมง

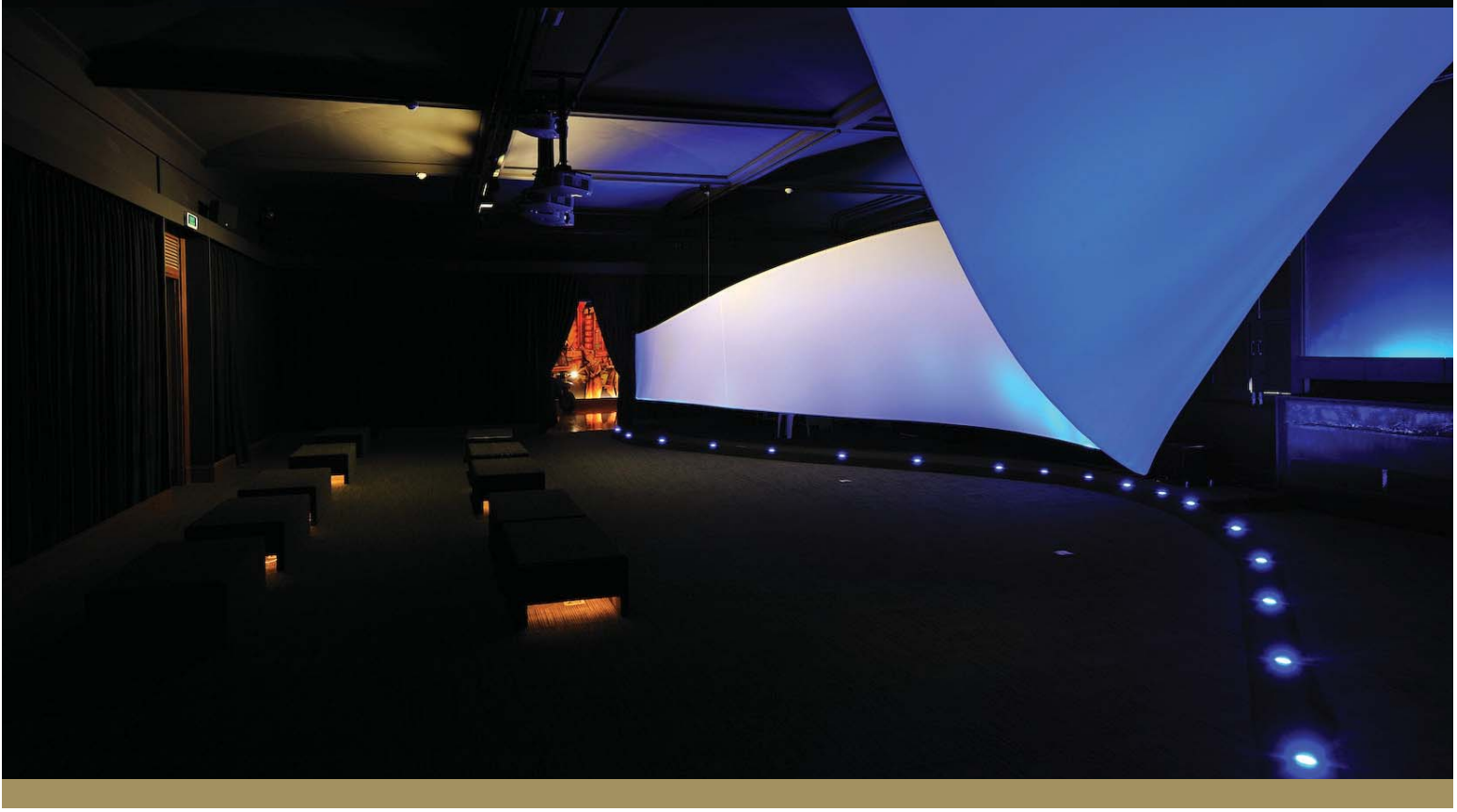
4) การทานอาหารที่มิวเซียมสยามสามารถนั่งทานบริเวณสนามและพื้นที่รอบอาคารมิวเซียมสยาม ทั้งนี้ โรงเรียนควรเตรียมถุงสำหรับใส่ขยะ และควรเก็บให้สะอาดเรียบร้อย

5) โรงเรียนที่ต้องการสำรองโปรแกรมเรียนรู้กับมิวเซียมสยาม หรือวางแผนและออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงสนใจติดต่อขอรับสมุดกิจกรรม/ใบงาน (worksheet) ของมิวเซียมสยาม

สามารถสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่
งานพัฒนาการเรียนรู้ โทรศัพท์ 0 2225 2777 ต่อเบอร์ 406, 415
อีเมล์ : yupaporn@ndmi.or.th / prapatsorn@ndmi.or.th

นิทรรศการ
‘เรียงความประเทศไทย’

‘เรียงความประเทศไทย’ เป็นนิทรรศการถาวรที่เน้นวิธีการเล่าเรื่องทางประวัติศาสตร์ โดยดึงลักษณะเด่นของวิถีชีวิต การเมือง วัฒนธรรมในแต่ละช่วงเวลานับแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของผู้คนในดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งประเทศไทยมาเรียงร้อย ‘จากสุวรรณภูมิ สู่สยามประเทศ ถึงประเทศไทย’ เพื่อให้ผู้ชมได้ค้นหาคำตอบว่า ‘เราคือใคร’ และ ‘ความเป็นไทยหมายถึงอะไร’

ห้องที่ 1 :
เบิกโรง (ชั้น 1)

เบิกตัวละครทั้งเจ็ดที่จะพาผู้ชมย้อนกลับไปสู่เรื่องราวอันเป็นต้นกำเนิดจากสุวรรณภูมิ สู่สยามประเทศ ถึงประเทศไทยเพื่อค้นหาคำตอบว่าเราคือไทย และอะไรคือไทยแท้

ห้องที่ 2 :
ไทยแท้ (ชั้น 1)

กระตุ้นความอยากรู้ว่าไทยแท้คืออะไรและเป็นอย่างไร จึงเรียกว่าไทยแท้

ห้องที่ 3 :
เปิดตำนานสุวรรณภูมิ
(ชั้น 3)

ย้อนกาลเวลาสู่ยุคสมัยที่ดินแดนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถูกเรียกขานว่า ‘สุวรรณภูมิ’ อดีตนับหลายพันปีที่แสดงวิวัฒนาการทางสังคม ก่อนจะมาเป็นบรรพบุรุษของคนในปัจจุบัน และเรื่องเล่าจากหลุมฝังศพที่ไขปริศนาอารยธรรมความเจริญของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์

ห้องที่ 4 :
สุวรรณภูมิ (ชั้น 3)

ทำความรู้จักกับสุวรรณภูมิ ดินแดนแห่งความมั่งคั่งผ่านผู้คน การเกษตร การค้า การสร้างเมือง เทคโนโลยีแห่งโลหะและความเชื่อ (ผี - พราหมณ์ - พุทธ) ซึ่งทำให้รู้ว่าสุวรรณภูมิเป็นรากเหง้าของประเทศไทย

ห้องที่ 5 :
พุทธิปัญญา (ชั้น 3)

สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนา อันมีคาถา ‘เย ธมฺมา’ (สิ่งทั้งหลายมีเหตุเป็นแดนเกิด) เป็นหัวใจสำคัญและเป็นคาถายอดนิยมแห่งสุวรรณภูมิ มูลเหตุแห่งความใจกว้างและสันติ

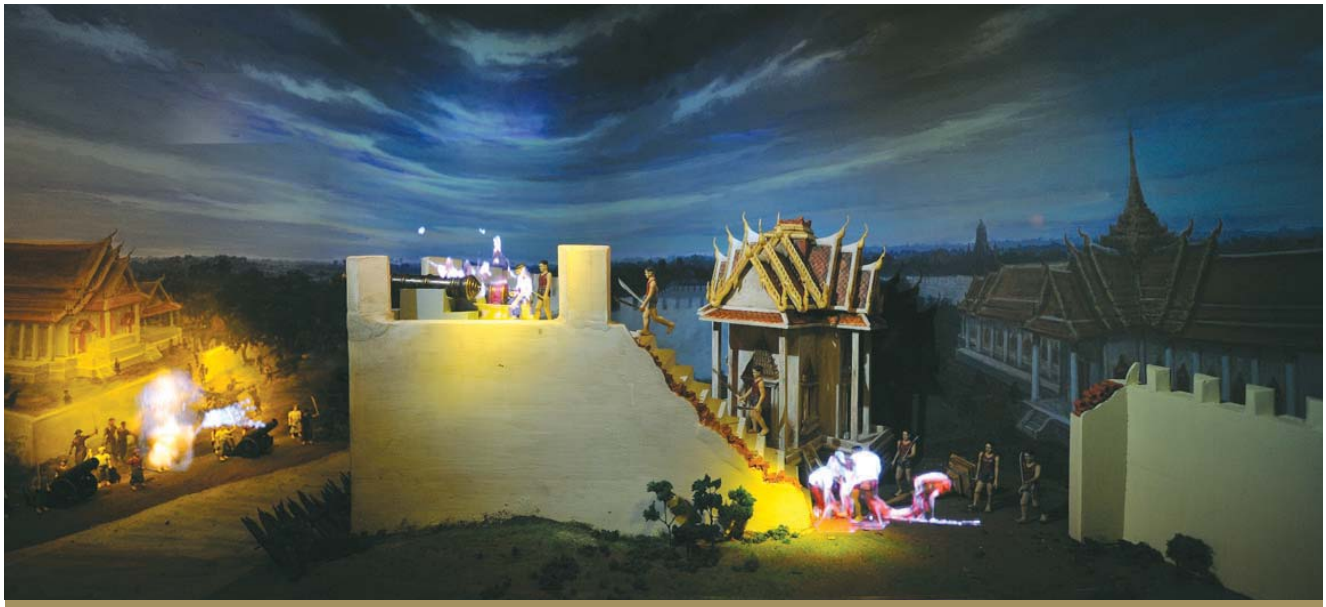
ห้องที่ 6 :
กำเนิดสยามประเทศ
(ชั้น 3)

ด้วยเทคนิคที่หลากหลายแสดงให้เห็นการก่อตัวขึ้นเป็นนครรัฐของแว่นแคว้นต่างๆ รวมทั้งเรื่องตำนานท้าวอู่ทอง วีรบุรุษผู้สถาปนากรุงศรีอยุธยาที่มีหลากหลายเรื่องเล่าซึ่งสะท้อนการผสมผสานทางเชื้อชาติและวัฒนธรรม

ห้องที่ 7 :
สยามประเทศ (ชั้น 3)

กรุงศรีอยุธยา นครรัฐมั่งคั่งที่อุดมด้วยทรัพยากรธรรมชาติและตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสมแก่การเป็นศูนย์กลางการค้าทางทะเลของภูมิภาค สร้างปึกแผ่นความแข็งแกร่งให้อาณาจักร สามารถขยายอำนาจการเมืองอย่างกว้างไกล และการติดต่อค้าขายทำให้เกิดการหล่อหลอมทางวัฒนธรรม ผสมผสานเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ เกิดก่อเป็นความเจริญรุ่งเรืองทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย ทั้งการเมือง การทหาร ภาษาและสถาปัตยกรรม

ห้องที่ 8 :
สยามยุทธ์ (ชั้น 3)

มูลเหตุสำคัญแห่งสงครามในสมัยกรุงศรีอยุธยา นอกจากเพื่อสนองความต้องการแสดงพลังอำนาจทางการเมือง ความสามารถทางการทหารของกษัตริย์ในฐานะเจ้าแผ่นดินแล้ว การกวาดต้อน ‘คน’ อันเป็นแรงงานและกำลังรบ รวมถึงการครอบครองสินค้าและทรัพยากรของรัฐอื่นเป็นผลพลอยได้ที่สำคัญเช่นกัน การสู้รบสะท้อนถึงความรู้และภูมิปัญญาในการวางแผนกลยุทธ์ กลุ่มชาติพันธุ์ และศิลปกรรมด้วย

ห้องที่ 9 :
แผนที่ ความยอกย้อน บนกระดาษ (ชั้น 2)

ผืนดินตามธรรมชาติ ไม่มีเส้นแบ่งใดมาขวางกั้นผู้คน การแบ่งแยกเขาแยกเรา เริ่มขึ้นเมื่อผู้ล่าอาณานิคมต้องการขีดเส้นสร้างพรมแดน แผนที่จึงเกิดขึ้นเพื่อแบ่ง ‘เขา’ สร้าง ‘เรา’ ตัดแบ่งชุมชน เชื้อชาติ ญาติพี่น้องออกจากกัน แล้วปลูกสำนึกใหม่ภายใต้คำว่า ‘ชาติ’ ซึ่งเพิ่งสร้างให้มีตัวตนปรากฏบนธงเมื่อร้อยกว่าปีก่อน

ห้องที่ 10 :
กรุงเทพภายใต้ฉากอยุธยา (ชั้น 2)

เมื่อครั้งสิ้นกรุงศรีอยุธยา ชาวกรุงเก่าสร้างเมืองขึ้นใหม่บนผืนดิน ‘บางกอก’ ภายใต้แนวคิดและวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา โดยมีคนจากหลายเชื้อชาติถูกเกณฑ์แรงงานมาร่วมกันสร้าง และลงหลักปักฐานเป็นพลเมืองกลายเป็นชาวกรุงเทพฯ ในที่สุด

ห้องที่ 11 :
ชีวิตนอกกรุงเทพ
(ชั้น 2)

แสดงให้เห็นถึงภูมิความรู้ และสติปัญญาอันเฉลียวฉลาดในการคิดสร้างสรรค์ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ เครื่องมือทำมาหากิน ของเล่น ความเชื่อและพิธีกรรมที่ผูกพันกับวิถีชีวิตเกษตรกรของชาวสยาม

ห้องที่ 12 :
แปลงโฉมสยามประเทศ
(ชั้น 2)

การติดต่อกับโลกตะวันตกทำให้เกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆ ในสังคมสยามหลายด้าน การเริ่มสร้างถนนไม่เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการคมนาคมเท่านั้น หากยังเปลี่ยนวิถีชีวิตของผู้คนที่คุ้นชินกับสายน้ำและความแช่มช้า นับจากนี้จะเร่งกงล้อแห่งความเปลี่ยนแปลงให้สยามเปลี่ยนโฉมไปตลอดกาล

ห้องที่ 13 :
กำเนิดประเทศไทย
(ชั้น 2)

จากสยามทำไมกลายเป็นไทย ห้องนี้จะกระตุ้นให้เกิดการค้นหาคำตอบว่า ‘วันเกิดประเทศไทยคือวันที่เท่าไหร่’ และ ‘กรมโฆษณาการเกี่ยวข้องอย่างไร’

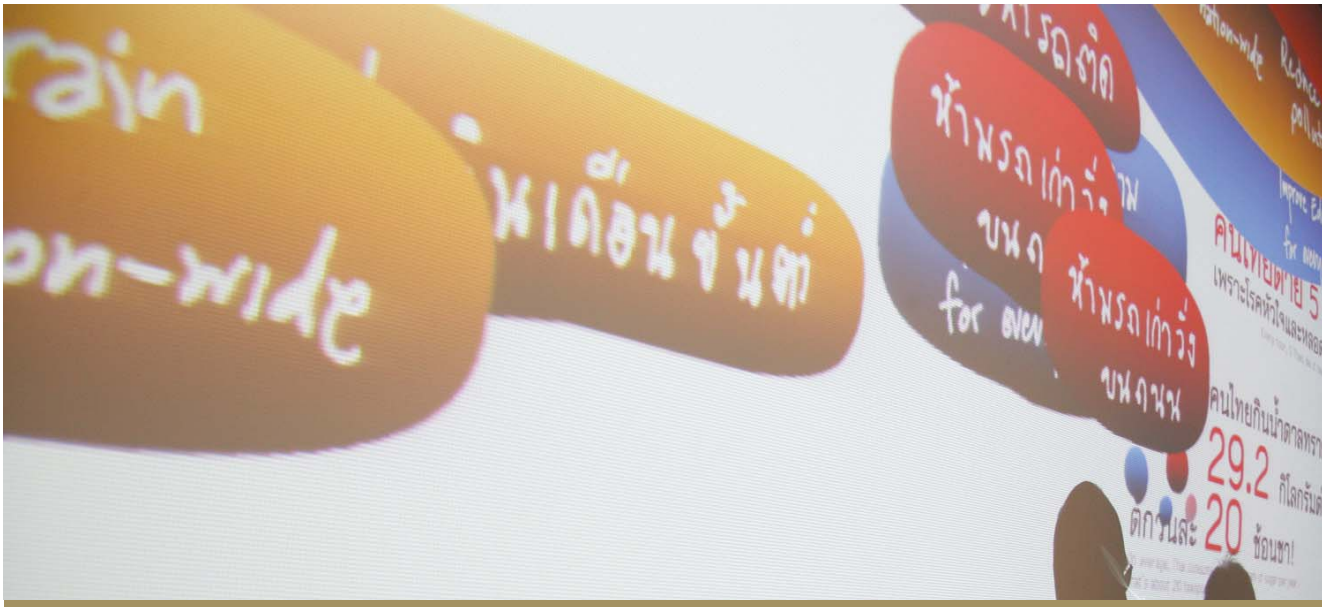
ห้องที่ 14 :
สีสันตะวันตก (ชั้น 2)

แสดงให้เห็นถึงประวัติศาสตร์โลกใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างมีชีวิตชีวา ภายหลังความบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ในทศวรรษ 1940 เศรษฐกิจที่กำลังรุ่งเรือง ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใส เสียงเพลงแห่งความหวัง และสนุกสนานกล่อมให้ผู้คนลืมความเจ็บปวดจากสงครามไปได้หมดสิ้น และประเทศไทยก็โกย ‘ดอลลาร์’ จากการเปิดรับวัฒนธรรมอเมริกันอย่างเป็นล่ำเป็นสัน

ห้องที่ 15 :
เมืองไทยวันนี้ (ชั้น 2)

ผ่านกาลเวลามากว่า 3,000 ปี มีสิ่งใดบ้างที่ยังคงสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นลักษณะเฉพาะ หรือ ‘ดีเอ็นเอ’ ของความเป็นไทย มีสิ่งดีๆ อะไรบ้างที่ยังคงอยู่กับเรา และสิ่งใดบ้างที่หล่นหายไปกับกาลเวลาอย่างน่าเสียดาย ภาวะอันสับสนของคนรุ่นปัจจุบันอาจเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจในตัวตนที่แท้จริงของความเป็นไทย ‘ความเป็นไทยที่มีพื้นฐานตั้งอยู่บนความหลากหลาย และการรู้จักเลือกรับปรับใช้ผสมผสานสิ่งดีงามจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของเรา’

ห้องที่ 16:
มองไปข้างหน้า (ชั้น 2)

วันพรุ่งนี้ของประเทศไทยจะเป็นเช่นไร คนรุ่นปัจจุบันเท่านั้นที่จะให้คำตอบได้ เพราะอนาคตไม่ได้อยู่ไกลจนเกินเอื้อม ‘หากทำวันนี้ให้มีคุณค่า ทั้งอดีตและวันข้างหน้าจักงดงาม’

ห้องที่ 17 :
ตึกเก่าเล่าเรื่อง (ชั้น 1)

ก่อนจะมาเป็นที่ตั้งอาคารนิทรรศการของมิวเซียมสยามในวันนี้ พื้นที่แห่งนี้เป็นส่วนหนึ่งของพื้นที่บนเกาะรัตนโกสินทร์ เมืองมรดกที่มีชีวิตของไทย (The City of Living Heritage) และการขุดค้นทางโบราณคดีเผยให้เห็นพัฒนาการของพื้นที่ซึ่งในอดีตที่เคยเป็นรากฐานของวังเจ้านายสมัยรัชกาลที่ 3 ถึงต้นรัชกาลที่ 6 การค้นหาอดีตของพื้นที่แห่งนี้ยังไม่สิ้นสุดเพื่อเปิดโอกาสให้เยาวชนมาเรียนรู้และสวมบทบาท ‘นักโบราณคดีสมัครเล่น’

ดินแดน
ความยอกย้อนบนแผ่นกระดาษ
เมื่อโลกยัง “แบน” อยู่

แต่เดิมนั้น แนวความคิดเรื่องแผนที่ภูมิศาสตร์ไม่ค่อยมีความสำคัญต่อราชอาณาจักรสยาม เพราะไม่จำเป็นต้องกำหนดอาณาเขตชัดเจนในพื้นที่อันกว้างใหญ่และมีประชากรเบาบาง

แม้จะมีหลักฐานการทำแผนที่รุ่นแรกๆ ในสมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ก็เป็นแผนที่ลายแทงอันเกิดจากจินตนาการ ความเชื่อ หรือประสบการณ์การเดินทางโดยไม่คำนึกถึงสัดส่วนที่ถูกต้องหรือสภาพภูมิศาสตร์ที่แท้จริง

แผนที่โบราณบางฉบับแสดงที่ตั้งของอินเดียอยู่ติดกับล้านนามีศรีลังกาอยู่ปลายแหลมมลายูหรือไม่มีอีสานในแผนที่ยุคแรกๆ เนื่องจากคนทำแผนที่ไม่เคยเดินทางไปถึง

สรุปได้ว่า ผู้คนในสยาม ไม่มีขนบธรรมเนียมมาแต่เดิมในการกำหนดอาณาเขตดินแดนอย่างชัดเจนถาวร และอาจไม่สนใจด้วยว่าไกลออกไปจากถิ่นที่อยู่ของตนจะมีลักษณะอย่างไร จึงไม่น่าแปลกใจว่าเมื่อร้อยกว่าปีก่อน มีชาวสยามไม่กี่คนที่เริ่มรู้ว่า “โลกกลม”

แผนที่ราชอาณาจักรสยามและประเทศเพื่อนบ้านเขียนโดย บาทหลวงปลาชิด เดอ แซงต์ เอแลน นักบวชชาวฝรั่งเศส พิมพ์ที่กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ในปี พ.ศ.2229 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช

สยามใหญ่แค่ไหน ?

ผู้เริ่มตั้งคำถามเกี่ยวกับเขตแดนที่แน่ชัดของราชอาณาจักรสยามคือ “ฝรั่ง” ที่เข้ามาในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ปัญหาเรื่อง “เขตแดน” ไม่เคยมีอยู่ในความคิดของชาวสยาม แม้ทางราชสำนักก็ไม่ได้คิดว่าจะเป็นเรื่องสำคัญอันใด คำตอบที่ฝรั่งได้รับจึงเป็นเพียงว่าหากต้องการรู้ก็ให้ไปถามชาวบ้านแถวนั้น สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือเส้นแบ่ง “อาณาเขตประเทศ” ระหว่างอาณานิคมพม่าของอังกฤษกับประเทศราชเชียงใหม่ของสยาม ถูกกำหนดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 โดยนายพรานจับช้างและหาของป่าที่อาศัยอยู่บริเวณนั้น

กำเนิดแผนที่ในรูป “โฉนดประเทศ”

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สยามและดินแดนใกล้เคียงต้องเผชิญกับลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตก ฝรั่งเศสกับอังกฤษแข่งขันกันขยายอำนาจไปทั่วโลกและลุกลามเข้าสู่ภูมิภาคนี้

หลังจากพม่าตอนล่าง กัมพูชาและเวียดนามถูกยึดครอง ราชสำนักกรุงเทพฯ ก็เริ่มตั้งหลักเตรียมรับมือ ด้วยการปรับแนวคิดเรื่องอำนาจรัฐและอาณาเขต ให้เท่าทันกับแผนการของชาติตะวันตก

แผนที่สมัยใหม่ฉบับแรกของ “ประเทศ” สยาม จัดพิมพ์ขึ้นในปีพุทธศักราช 2440 ภายหลังการสำรวจภาคสนาม โดย พระวิภาคภูวดล (James McCarthy) นับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำแผนที่ในฐานะ “โฉนดประเทศ” เพื่อยืนยันสิทธิเหนือดินแดนของรัฐบาลสยาม

สนธิสัญญาเบอร์นี : จุดกำเนิดเส้นขอบเขตสยามประเทศ

ในสมัยรัชกาลที่ 3 บริษัท British East India Company ได้ส่งร้อยเอกเฮนรี่ เบอร์นี เข้ามาสร้างสัมพันธไมตรีและเจรจาทำ “สนธิสัญญาเบอร์นี” เพื่อผลประโยชน์ด้านการเมืองและการค้าของอังกฤษ โดยมีการกำหนดดินแดนภายใต้ปกครองของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน หนังสือสัญญาฉบับนี้นับเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ที่มีการกำหนด “พรมแดน” ระหว่างสยามกับชาติตะวันตกอันเป็นจุดเริ่มต้นของการกำหนดเขตแดนตามแนวคิดสมัยใหม่ (Modern period) ที่มาพร้อมกับลัทธิอาณานิคมของตะวันตกซึ่งก่อให้เกิดกระบวนการสร้าง “รัฐ - ชาติ” (Nation - state) ที่มีเส้นแบ่งเขตแดนเป็นรูปธรรมในสมัยต่อมา

แผนที่แสดงอาณาเขตสยามในสมัยรัชกาลที่ 5 โดยเจมส์ แมคคาที ภายใต้การดูแลของ พระองค์เจ้าไชยันตมงคล กรมหมื่นมหิศรราชหฤทัย

จากแผนที่สู่รัฐชาติและพลเมือง

การทำแผนที่กำหนดอาณาเขตเพียงอย่างเดียว ยังไม่เพียงพอสำหรับความเป็นเอกภาพของประเทศ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงทรงดำเนินการปฏิรูปการปกครองขนานใหญ่ เพื่อสถาปนาพระราชอำนาจเหนือดินแดนประเทศราชที่ปกครองตนเองมาแต่เดิม โดยรวมศูนย์อำนาจการปกครองไว้ภายใต้ราชสำนักกรุงเทพฯ ในรูปแบบ “รัฐสมบูรณาญาสิทธิราช” และปวงประชาราษฎรที่อาศัยอยู่ในเขตแผนที่ประเทศ ถือเป็นพลเมืองแห่งราชอาณาจักร

แผนที่ประเทศสยามจึงเป็นเอกสารแสดงขอบเขตของอำนาจรัฐสยามเหนือดินแดนบ้านเมืองทั้งหมดที่ถูกขีดเส้นรวมไว้ด้วยกัน และเป็นจุดเริ่มของกระบวนการสร้าง “ชาติ” ทั้งในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม การศึกษาและการปกครอง จนในที่สุดพื้นที่รูป “ขวานทอง” บนแผนที่ก็กลายมาเป็น “ประเทศไทย” ที่มีความหมายและตัวตนชัดเจน

เสียดินแดน ใครได้ ใครเสีย?

ในช่วงแรกของการสำรวจดินแดนเพื่อทำแผนที่ รัฐกึ่งอิสระและดินแดนชายขอบต่างๆ ยังเป็นเสมือน “พื้นที่ไม่มีโฉนด” บางครั้งก็อ่อนน้อมยอมรับอำนาจของราชสำนักกรุงเทพฯ บางครั้งก็ยอมรับอำนาจรัฐใหญ่อื่นๆ จึงเกิดความคลุมเครือว่าดินแดนเหล่านี้ “เป็นของใคร” กันแน่ ดังเช่นในกรณีกลุ่มหัวเมือง สิบสองจุไท สิบสองปันนา หรือประเทศราชลาวและล้านนา

แม้ราชสำนักกรุงเทพฯ จะยอมรับความคลุมเครือเช่นนี้ แต่จำเป็นต้องอ้างสิทธิครอบครองดินแดนชายขอบที่ “ไม่มีโฉนด” เหล่านั้นไว้ เพื่อต่อกรกับการรุกรานของชาติตะวันตก

ทั้งนี้ อังกฤษ ฝรั่งเศส และสยาม ต่างอ้างสิทธิทางประวัติศาสตร์ที่แว่นแคว้นเหล่านี้เคยส่งบรรณาการให้ศูนย์อำนาจฝ่ายตน การอ้างสิทธิเหนือดินแดนจึงทับซ้อนสับสนและในบางกรณีการเจรจาต้องจบลงด้วยการใช้กำลัง

ยุคแห่งการต่อสู้ช่วงชิงสิทธิเหนือดินแดนต่างๆ ระหว่างราชสำนักกรุงเทพฯ กับมหาอำนาจฝรั่งเศสในอินโดจีนและมหาอำนาจอังกฤษในพม่า จบลงด้วยชัยชนะของชาติตะวันตกในที่สุด

ในที่สุดผู้ที่ “เสียดินแดน” จึงไม่ใช่ประเทศสยาม ฝรั่งเศส หรืออังกฤษ แต่เป็นผู้คนในดินแดนเหล่านั้น ซึ่งถูก “แผนที่” ขีดวงล้อมให้อยู่ในโลกใหม่ ถูก “เส้นอาณาเขตประเทศ” ตัดแบ่งจากชุมชนเชื้อชาติญาติพี่น้อง เพียงแค่อยู่บนแผนที่คนละแผ่นเท่านั้น

กรุงเทพใต้ฉากอยุธยา

สงครามใหญ่ - อยุธยาพ่าย

พระเจ้าอลองพญา ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์คองบอง มีชัยเหนือกลุ่มมอญ รวบรวมพม่าเป็นปึกแผ่น และเพื่อประกาศความยิ่งใหญ่เหนือแผ่นดินทั้งปวงตามแนวคิด “จักรพรรดิราช” จึงคิดเปิดศึกเพื่อยึดกรุงศรีอยุธยา แต่ทำการไม่สำเร็จ

ครั้นถึงรัชสมัยพระเจ้ามังระราชโอรส ก็คิดทำศึกกับกรุงศรีอยุธยา เช่น พระราชบิดาจึงตระเตรียมวางแผนใช้ทัพใหญ่ เข้าตีทั้งเหนือใต้ หวังชัยชนะขั้นเด็ดขาด ทัพพม่าตั้งค่ายใหญ่ 16 ค่าย ล้อมกรุงศรีอยุธยา ชักปึกกาถึงกัน ใช้เวลาปิดล้อมและเข้าตีนาน 14 เดือน จนกรุงศรีอยุธยาแตกในวันสงกรานต์ ปีพุทธศักราช 2310

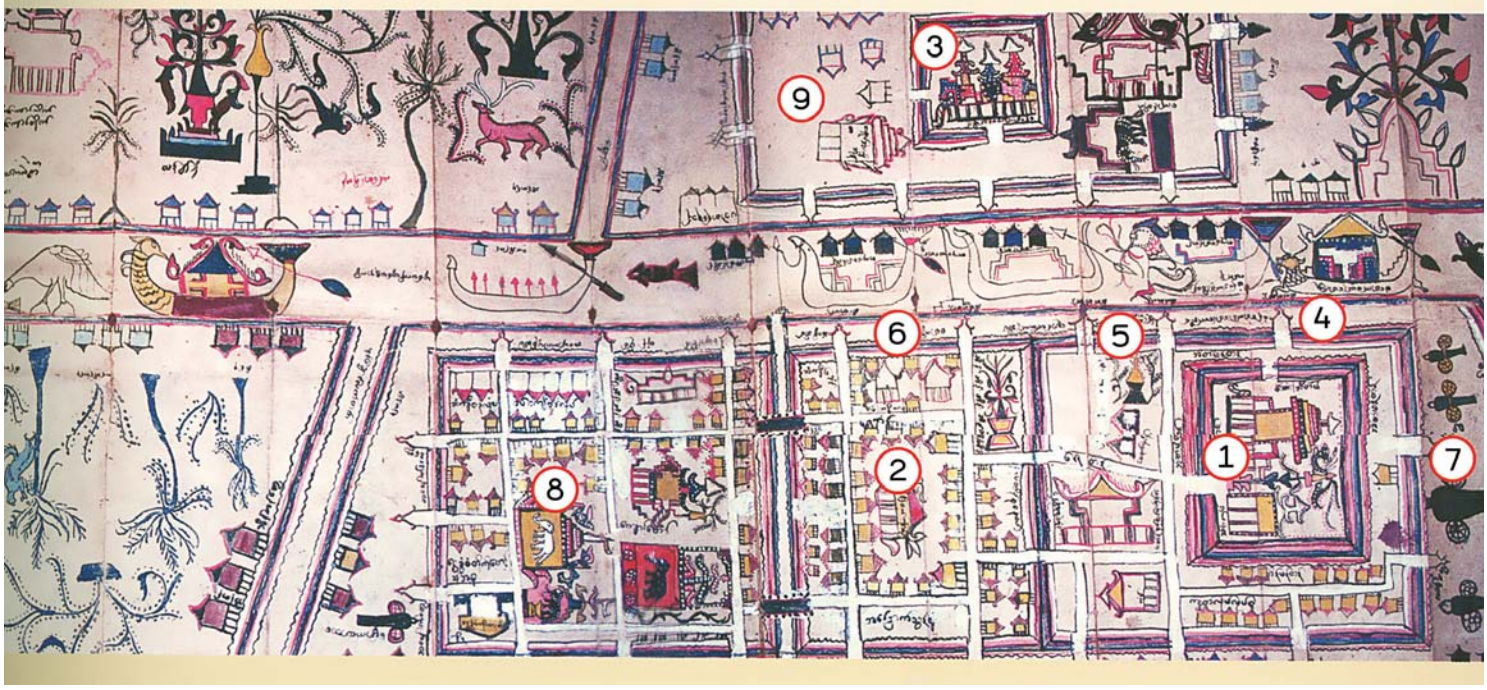

กรุงธนบุรี - ปะดาบกู้แผ่นดิน

ก่อนกรุงศรีอยุธยาแตก พระยาตากได้นำกำลังไพร่พลตีฝ่าทัพพม่าไปทางตะวันออก รวบรวมผู้คนเข้าตีเมืองที่แข็งขืน คือระยอง จันทบุรีและธนบุรี จนสามารถยึดพื้นที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยาตอนล่างไว้ได้ แล้วตั้งมั่นอยู่ที่ธนบุรี ก่อนจะเข้าตีค่ายพม่าที่โพธิ์สามต้นซึ่งมีสุกี้พระนายกองเป็นนายทัพ จนกอบกู้กรุงศรีอยุธยาจากอำนาจพม่าสำเร็จ แล้วทรงปราบดาภิเษกเป็นสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี โดยสถาปนากรุงธนบุรีศรีมหาสมุทรเป็นราชธานี

สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ทรงรวบรวมบ้านเมืองที่แตกเป็นก๊กเป็นเหล่า หลังจากเสียกรุง และฟื้นฟูทำนุบำรุงบ้านเมือง

กรุงธนบุรีศรีมหาสมุทร สถาปนาอยู่ได้ 15 ปี ก็สิ้นสุดลง

แผนที่กรุงธนบุรีที่วาดโดยชาวพม่าเมื่อสมัยกรุงธนบุรีเป็นราชธานี

ที่มา : 225 ปี
กรุงรัตนโกสินทร์.
กรุงเทพฯ : อมรินทร์
พริ้นติ้ง, 2552. หน้า 43

1 เขตพระราชฐานชั้นในหรือวังหลวง
2 บ้านพระยาจักรี
3 วังลูกเจ้าเมืองบางกอก
4 ท่าขึ้นวัง
5 ประตูน้ำพิพัฒน์สัตยา
6 ท่าข้าวเปลือก
7 ป้อมปืน
8 โรงช้างสำคัญ
9 บ้านหัวหน้าชาวจีน
10 วัดเฉลิมพระเกียรติ

กรุงศรีอยุธยาแห่งใหม่

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกฯ ทรงปราบดาภิเษกเป็นปฐมบรมกษัตริยาธิราชแห่งพระราชวงศ์จักรี และโปรดให้ย้ายราชธานีมาตั้งบนฝั่งตะวันออกของแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีพระราชดำริจะสร้างราชธานีแห่งใหม่นี้ให้เหมือนกับ “เมื่อครั้งบ้านเมืองยังดี” สมัยกรุงศรีอยุธยา

พื้นที่กรุงเทพมหานครมีลักษณะเป็นเกาะเช่นเดียวกับกรุงศรีอยุธยา ในพระราชวังหลวงมีพระมหาปราสาทราชมณเฑียรที่ถ่ายแบบมาจากพระราชวังหลวงแห่งกรุงศรีอยุธยา

นอกจากนี้ยังทรงได้ฟื้นฟูแบบแผนพระราชพิธีประเพณี วัฒนธรรม ที่ชาวกรุงเก่าเคยสร้างสรรค์สืบทอดกันมา

ใครสร้างกรุงเทพฯ ?

เมืองหลวงใหม่ มีทั้งคน “บางกอก” ดั้งเดิม อยู่ปะปนกับหลายเชื้อชาติ ทั้งลาว ญวน จีน แขก ฝรั่ง มอญ และคนจาก “กรุงเก่า” อยุธยาที่เพิ่งมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน โดยเรียกขานชื่อบ้านนามเมืองของตนเช่นเดียวกับเมื่อครั้งยังอยู่กรุงศรีอยุธยา

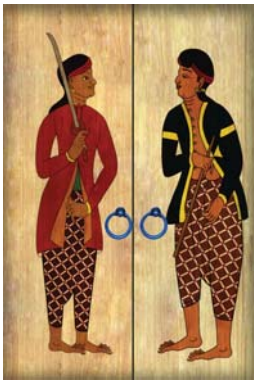
ชาวจีน

ชาวแขก

ชาวเขมร

ชาวลาว

ชาวมอญ

ชาวญวณ

นอกจากนี้ยังมี “คนนอก” จำนวนนับหมื่นที่ถูกเกณฑ์เข้ามาเป็นแรงงานสร้างพระนครแห่งใหม่ เช่น เขมร 10,000 คน ขุดคลองรอบกรุงลาวเวียงจันทน์ 5,000- คน สร้างกำแพงเมือง คนเหล่านี้เมื่อเสร็จงานแล้วก็ไม่ได้กลับบ้านเมืองของตนเอง กลายเป็น “คนกรุงเทพฯ” ไปในที่สุด

ถอดรหัสกรุงเทพฯ

หลังขึ้นครองราชย์ พ.ศ. 2325 ในการสร้างกรุงเทพฯ ราชธานีแห่งใหม่ รัชกาลที่ 1 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สืบทอดแบบแผนขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมมาจากกรุงศรีอยุธยาทั้งสิ้น ได้แก่

- การจัดวางแผนผังพระราชวังมี 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นนอก ชั้นกลาง และชั้นใน
- รูปแบบสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมของพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาทถอดแบบโครงสร้างอาคารมาจากพระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์
- การสร้างศาสนสถานสำคัญประจำพระนคร เช่น วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ วัดภูเขาทอง เสาชิงช้า เทวสถานโบสถ์พราหมณ์ ศาลหลักเมือง เป็นต้น
- การบำรุงฟื้นฟูระเบียบบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองโดยมีการชำระกฎหมายตราสามดวงใหม่ รวมถึงการรวบรวมพระไตรปิฎกที่กระจัดกระจายจากครั้งเสียกรุงมาสังคายนา จัดทำเป็นพระไตรปิฎกฉบับหลวงขึ้น นับเป็นครั้งที่ 2 ของการสังคายนาพระไตรปิฎกในสยาม

พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท

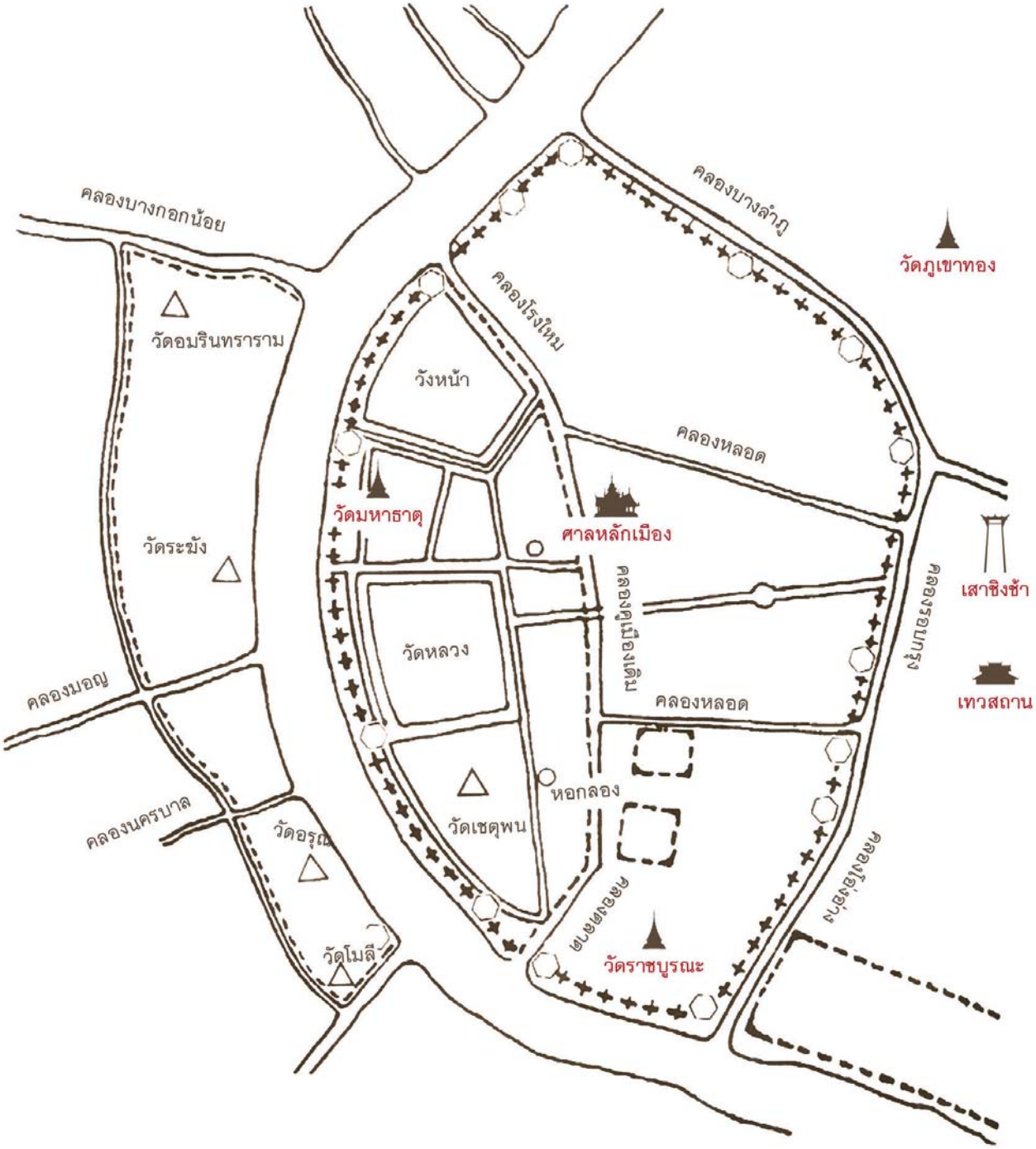
พระที่นั่งสุริยาสน์อมรินทร์

กฎหมายตรา 3 ดวง

ที่มา : อุษณีย์ ประวัง. กรุงเทพฯตามกาลเวลา กรุงเทพฯ : เอเธนส์บุ๊คส์. 2549. หน้า 90.

กรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

ความเปลี่ยนแปลง

ความคิดที่จะสร้างกรุงเทพฯ ให้เหมือนกรุงศรีอยุธยา ทำให้บ้านเมืองและผู้คนต่างยึดติดอยู่กับต้นแบบกรุงศรีอยุธยา ที่ผูกพันมานานกว่า 400 ปี จนเมื่อเวลาผ่านไป 4 ทศวรรษ ผลัดแผ่นดิน 2 รัชกาล ความทรงจำแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาก็เริ่มเลือนลบไป “คนกรุงเทพ” เริ่มสร้างเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ใหม่ขึ้นมาแทนที่

เมืองกรุงเทพฯ ไม่ได้เติบโตด้วยจำนวนประชากรในพื้นที่ แต่เกิดจากการอพยพเข้ามาของผู้คนหลากหลายชาติพันธุ์ โดยเฉพาะชาวจีน ซึ่งเป็นกลุ่มที่สร้างความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง

ส่วนผลพลอยได้จากการทำสงครามกับเพื่อนบ้าน คือ “กำลังคน” ชาวลาว มอญ เขมร ญวน ไทยดำ ลาวพวน ถูกกวาดต้อนเข้ามาตั้งชุมชนอย่างถาวรรอบเขตพระนครและหัวเมือง

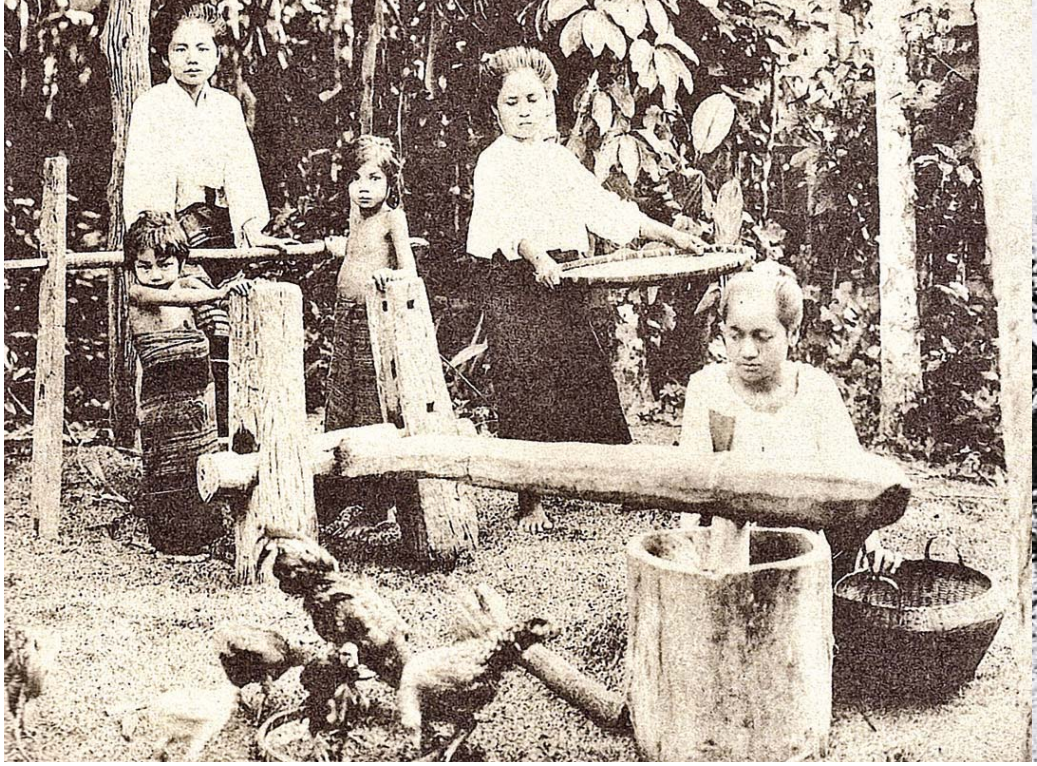
ในสมัยรัชกาลที่ 3 แห่งพระราชวงศ์จักรี กรุงเทพฯ พัฒนาขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากบ้านเมืองว่างเว้นศึกสงคราม เศรษฐกิจและการค้าเติบโต จนกลายเป็นราชธานีที่มั่งคั่งและยิ่งใหญ่ มีการสร้าง วัด วัง และบ้านเรือนมากมาย ทำให้พื้นที่ตัวเมืองขยายกว้างออกไป

ลักษณะตัวตนแบบ “คนกรุงเทพ” ปรากฏชัดขึ้นเรื่อยๆ ภาพ “เมื่อครั้งบ้านเมืองยังดี” สมัยกรุงศรีอยุธยาค่อยๆ เลือนหายไป

หลากชาติพันธุ์ในเกาะรัตนโกสินทร์

ในช่วงก่อตั้งกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ทรงรวบรวมผู้คนที่พลัดกระจัดกระจาย เชลยสงครามที่ถูกกวาดต้อนมา รวมถึงคนที่อพยพลี้ภัยมาเป็นแรงงานสำคัญในการก่อร่างสร้างบ้านเมืองแห่งใหม่ ทั้งแรงงานขุดรากกำแพงและสร้างป้อมรอบพระนคร ขุดคลอง คูเมือง จึงมีคนหลากชาติพันธุ์ หลายภาษา ต่างวัฒนธรรมเข้ามาอยู่อาศัยทั้งในเขตราชธานี และปริมณฑล ทั้งคนลาว เขมร มอญ ญวน จีน แขกและฝรั่ง เป็นต้น

- ลาว อาศัยอยู่บริเวณศาลาเฉลิมกรุง, ถนนบ้านลาว (ใกล้กับแยกสี่กั๊กพระยาศรี) ในปัจจุบัน
- เขมร อาศัยอยู่บริเวณตรอกเขมร บ้านบาตร ถนนบำรุงเมือง ย่านวัดคอนเซ็ปชัญในปัจจุบัน
- มอญ อาศัยอยู่บริเวณคลองมอญ ย่านวัดชนะสงคราม บ้านมอญบางไส้ไก่ บางกระดี่ เป็นต้น
- ญวน อาศัยอยู่บริเวณบ้านญวนตลาดน้อย สะพานขาว พาหุรัด บางโพ สามเสน เป็นต้น
- จีน อาศัยอยู่บริเวณตลาดพลู กุฎีจีน คลองสาน ย่านสำเพ็ง - เยาวราช เป็นต้น
- แขกมุสลิมเชื้อสายอาหรับ - เปอร์เซีย อาศัยอยู่บริเวณปากคลองบางกอกใหญ่ คลองบางหลวง คลองบางกอกน้อย เป็นต้น

ชีวิตนอกกรุงเทพ

โลกหยุดนิ่ง นอกเมืองหลวง

ในยุคที่ยังไม่มีการคมนาคมและการสื่อสารใดๆ ดีไปกว่า เรือ เกวียน หรือสัตว์พาหนะอื่นๆ ชีวิตชาวสยามนอกเมืองหลวงนับแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาจนถึงต้นกรุงรัตนโกสินทร์ แทบไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดิมๆ คือกฎของบ้านเมืองและกฎของธรรมชาติ

นอกเมืองหลวง ชาวสยามหลากเชื้อชาติภาษาล้วนมีวิถีชีวิตที่เคารพและพึ่งพิงธรรมชาติอย่างแนบแน่น ความคิด ความเชื่อและวัฒนธรรมของกลุ่มคนต่างๆ ในประเทศสยามมีรากเหง้าสำคัญคือ ข้าว - ไผ่ - ผี

ข้าว ~ ไผ่ ~ ผี

พื้นฐานวัฒนธรรม

ข้าว คือปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดวิถีชีวิตให้เป็นไปตามแบบแผน “วัฒนธรรมข้าว” ดังปรากฏในการจัดระเบียบสังคมด้วยระบบศักดินา พิธีกรรม ความเชื่อ ประเพณี การละเล่นและอื่นๆ อีกมากมาย

ไผ่ เป็นพืชที่มีอยู่ทุกหนแห่ง ไม้ไผ่คือวัสดุสารพัดประโยชน์ที่เอื้ออำนวยต่อวิถีชีวิตชนบทเป็นที่สุด ชาวสยามพึ่งพาไม้ไผ่ในชีวิตประจำวันในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการสร้างบ้าน ใช้ประดิษฐ์เครื่องมือ เครื่องใช้ อาวุธ เกวียนแพและพาหนะ หรือใช้ในพิธีกรรมต่างๆ

ผี ชาวสยามเชื่อเรื่อง “ผี” ทั้งในความหมายของ “เทพ” และ “ปีศาจ” ผีดีๆ ที่ช่วยคุ้มครองบันดาลความอุดมสมบูรณ์ เช่น พญาแถน แม่คงคา แม่โพสพ ส่วนผีร้ายจะทำให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บหรือความแห้งแล้ง อดอยาก

ประเพณีพิธีกรรมต่างๆ จึงเกิดขึ้นเพื่อเซ่นสังเวย บูชาและป้องกันผี บางครั้งอาจมีพิธีกรรมคนหลอกผีดังเช่น เมื่อมีเด็กทารกคลอดใหม่ๆ จะมีแม่ซื้อมาทำทีซื้อเด็กไปเพื่อหลอกผีว่าเป็นเด็กอัปลักษณ์แม้แต่แม่ของเด็กยังไม่ต้องการ

การถูกผีหลอกยังพิสูจน์ไม่ได้แน่ชัด แต่การหลอกผีเป็นภูมิปัญญาที่มีอยู่จริงในประเพณีพิธีกรรมต่างๆ

อัจฉริยะภาพแห่งท้องทุ่ง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็น “วิชา” แห่งการอยู่รอด มีท่วมท้นล้นแผ่นดิน ทั้งด้านการแพทย์ เภสัชศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม ศิลปกรรม ธรรมชาติวิทยา ไสยศาสตร์ ตลอดจนเคล็ดความเชื่อต่างๆ ที่ได้จากบทเรียนชีวิตจริง

ความรู้เหล่านี้ปรากฏอยู่ทั่วไปในรูปแบบของ เครื่องใช้ไม้สอย หยูกยาสมุนไพร ประเพณี พิธีกรรมต่างๆ ที่ช่วยให้สังคมเข้มแข็ง และพัฒนาอย่างมั่นคง

ภูมิปัญญาคืออะไร

ภูมิปัญญาเป็นพื้นฐานความรู้ความเข้าใจ ความสามารถของสติปัญญาและจินตนาการของมนุษย์ในการเรียนรู้เกี่ยวกับผู้คน สิ่งของ ปรากฏการณ์หรือเหตุการณ์ต่างๆ รวมถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกัน ซึ่งเก็บเกี่ยวและสั่งสมจากประสบการณ์ การทดลองจนเป็นองค์ความรู้และปฏิบัติสืบต่อกัน ตัวอย่างเช่น

- ภูมิปัญญาการประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้สอยที่รู้จักนำคุณสมบัติของวัสดุต่างๆ มาใช้ประโยชน์ เช่น ความยืดหยุ่นสูงของไม้ไผ่ หวายนำมาจักสานเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ในชีวิตประจำวัน
- ภูมิปัญญาเกี่ยวกับความเชื่อที่นำมาใช้ควบคุมการใช้ทรัพยากร ดูแลธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับเทพารักษ์และผี ช่วยดูแลรักษาต้นไม้ แหล่งน้ำและป่าเขา
- ภูมิปัญญาการรักษาโรคด้วยการใช้สมุนไพร การนวด ประคบ และกินอาหาร เป็นต้น

แปลงโฉมสยามประเทศ

สยามใหม่ ใต้เงาตะวันตก

สมัยรัชกาลที่ 4 ลัทธิล่าอาณานิคมของชาติตะวันตกเริ่มลุกลามมาถึงสยาม อังกฤษได้ครอบครองดินแดนตะวันตกและใต้ของสยาม คืออินเดีย พม่า มลายู ทั้งยังเป็นฝ่ายชนะในสงครามฝิ่นกับจีน มหาอำนาจที่สยามเคารพยำเกรงเสมอมา ในช่วงเวลาเดียวกัน ฝ่ายฝรั่งเศสได้ยึดครองเวียดนามใต้ กับกัมพูชา และพยายามรุกคืบขยายอิทธิพลต่อไป เมื่อถึงรัชกาลที่ 5 สยามจึงตกอยู่ในห้วงอันตรายอย่างเห็นได้ชัด

สองมหาอำนาจตะวันตกเริ่มต้นการแข่งขันในภูมิภาคนี้โดยมุ่งหวังจะเปิดเส้นทางการค้าจากเมืองท่าชายฝั่งทะเลเข้าสู่ “ประตูหลัง” ของจีนเป็นอันดับแรก แต่เมื่อพบว่า “กำลังซื้อ” ในจีนมิได้มีมากอย่างที่คิด ทั้งยังมีอุปสรรคทางภูมิศาสตร์มากมาย จึงหันมาให้ความสนใจต่อดินแดนและทรัพยากรที่ได้พบเห็นระหว่างการสำรวจเส้นทาง

ข้ออ้างประการหนึ่งของนักล่าอาณานิคมก็คือ น่าเสียดายที่แผ่นดินและทรัพยากรอันมีค่า ต้องตกอยู่ในการครอบครองของกลุ่มชนป่าเถื่อนล้าหลัง ชาติตะวันตกจึงต้องรับภารกิจในการนำแสงสว่างแห่งอารยธรรมมาสู่ชนป่าเถื่อนเหล่านี้ ด้วยการยึดครองแล้วจัดระบบบริหารปกครองเสียใหม่

เพื่อรับมือกับข้ออ้างและการรุกรานของชาติตะวันตก ถึงเวลาแล้วที่สยามต้องปรับตัวเข้าสู่ “โลกใหม่” และรับรู้ว่าความยิ่งใหญ่ที่เคยมีในภูมิภาคนี้กำลังสั่นคลอน

บอกลาสายน้ำและความแช่มช้า สู่โลกใหม่ ในแผ่นดินเดิม

เมื่อสยามปรับตัวเข้าหา “โลกตะวันตก” ก็เกิดปรากฏการณ์ใหม่ๆ ขึ้นในสังคมอย่างไม่ขาดสาย “ตะวันตก” และ “วิทยาศาสตร์” เริ่มให้คำตอบใหม่แก่สังคมสยาม หลายสิ่งหลายอย่างถึงจุดอวสาน สงครามกับเพื่อนบ้านหายไปอย่างสิ้นเชิง ชีวิตริมน้ำเริ่มเคลื่อนย้ายขึ้นสู่แผ่นดิน ถนนมีความสำคัญมากกว่าลำน้ำ รถม้าและรถยนต์เริ่มมีบทบาทแทนที่เรือ เรือใบถูกแทนที่ด้วยเรือกลไฟ

กลุ่มชนชั้นนำในสยามได้ประจักษ์แล้วว่าฝรั่งรบเก่งกว่าพม่าและจีน วิทยาศาสตร์ให้คำตอบได้มากกว่าศาสนา ข่าวสาร หนังสือพิมพ์ช่วยเปิดความรู้เกี่ยวกับโลกภายนอก นี่คือจุดเริ่มต้นของยุคใหม่ในประเทศสยาม

สยามศิวิไลซ์

ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 กระแสนิยมตะวันตก ได้เข้าครอบงำชนชั้นนำของประเทศอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งด้านการเมืองการปกครอง วิธีคิด วิทยาการความรู้ ไปจนถึงรสนิยมทางศิลปะ สถาปัตยกรรม การแต่งกาย อาหารการกิน มาตรฐานแสดงความสูงส่งต่างๆ ถูกกำหนดด้วยแบบแผนและวัตถุจากโลกตะวันตกทั้งสิ้น

คำว่า “เจริญก้าวหน้าทัดเทียมอารยะประเทศ” ที่เริ่มใช้กันในยุคนั้น บ่งบอกทิศทางแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างแจ่มชัด

อิทธิพลอาหารเทศในอาหารชาววัง

อาหารการกินนับเป็นอัตลักษณ์สำคัญที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาความเชื่อ กรรมวิธีการปรุงโภชนาการตลอดจนสถานะสังคมและรสนิยมการบริโภคของแต่ละเชื้อชาติเผ่าพันธุ์ การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการกินโดยรับเอาแบบแผนจากต่างชาติเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันของชนชั้นนำสยามมีรากฐานมาตั้งแต่ยุคต้นรัตนโกสินทร์ ดังปรากฏในกาพย์เห่ชมเครื่องคาว - หวาน ตำรับของสมเด็จพระศรีสุริเยนทราบรมราชินี ในรัชกาลที่ 2 ซึ่งเป็นอาหารไทยชาววังที่มีความเป็นอาหารนานาชาติ เช่น การใช้โชยุปรุงรสอย่างญี่ปุ่น แกงใส่เครื่องเทศอย่างมัสมั่นของอินเดีย การทำขนมจีนอย่างจีนเป็นเครื่องว่าง เป็นต้น จนถึงในสมัยรัชกาลที่ 5 อาหารชาววังจึงมีการประยุกต์อาหารไทยผสมผสานกับอาหารฝรั่งและใช้เครื่องครัวอย่างตะวันตกมีนัยสำคัญที่แสดงถึงความเป็นผู้มีอารยธรรมอาทิ การใช้วิธีชั่งตวงในการประกอบอาหารเช่นเดียวกับตำรายุโรปที่ท่านผู้หญิงเปลี่ยน ภาสกรวงศ์ (บุนนาค) เขียนรวบรวมไว้ใน “ตำราแม่ครัวหัวป่าก์” และในสมัยต่อมาเจ้านายหลายพระองค์ที่ไปศึกษายังต่างประเทศมักคุ้นเคยกับอาหารตะวันตก จึงมีการทำอาหารแบบฝรั่งตะวันตกอย่างเต็มรูปแบบ

ห้องต้นเครื่องในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการใช้ภาชนะแบบตะวันตกโดยมีกรมพระสุทธาสินีนาฏปิยมหาราชปดิวรัดาเป็นต้นเครื่อง

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

การสร้างถนนหลายสายในสมัยรัชกาลที่ 5 นอกจากเพื่อเสริมความสง่างามของบ้านเมืองแล้วยังเพื่อรองรับการขยายตัวพื้นที่เศรษฐกิจผ่านการค้าและการสัญจรด้วยรถประเภทต่างๆ ที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น รถลาก รถม้า และรถยนต์

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ถนนเยาวราช

รถลากหรือรถเจ็ก นำเข้ามายังประเทศสยามโดยพระยาโชฎึกราชเศรษฐีและได้รับความนิยมมากในสมัยรัชกาลที่ 5 จนกระทั่งต้องมีการควบคุมและตราพระราชบัญญัติรถลากใน พ.ศ.2444

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างสะพานคอนกรีตอย่างตะวันตกหลายแห่งสำหรับรถยนต์ใช้ข้ามคลองรอบกรุง ได้แก่ สะพานผ่านพิภพลีลา ผ่านฟ้าลีลาสและมัฆวานรังสรรค์

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งแรกสร้างขึ้นในพระบรมมหาราชวัง โดยมีพระราชประสงค์ให้คนรุ่นใหม่มีความรู้เพื่อเข้ารับราชการในภายภาคหน้า

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

โปรดเกล้าฯให้ก่อตั้งกรมไปรษณีย์และกรมโทรเลขขึ้นในปี พ.ศ.2426 ที่ทำการแห่งแรกอยู่ที่ปากคลองโอ่งอ่าง โดยเริ่มวางสายโทรเลขจากกรุงเทพฯ ไปยังสมุทรปราการและประภาคารที่ปากน้ำเป็นครั้งแรก

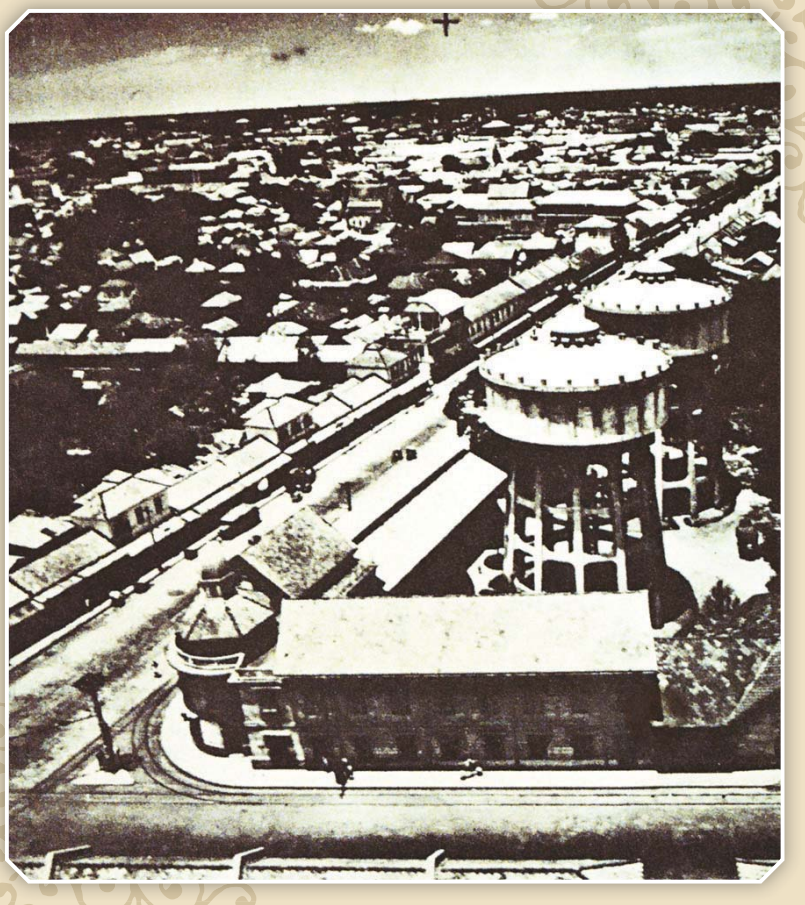

ภายหลังการระบาดครั้งใหญ่ของโรคอหิวาต์ ในปี พ.ศ.2413 รัชกาลที่ 5 ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ก่อตั้งโรงพยาบาลวังหลัง (ปัจจุบันคือโรงพยาบาลศิริราช) เปิดให้การรักษาตามแบบแพทย์ตะวันตก

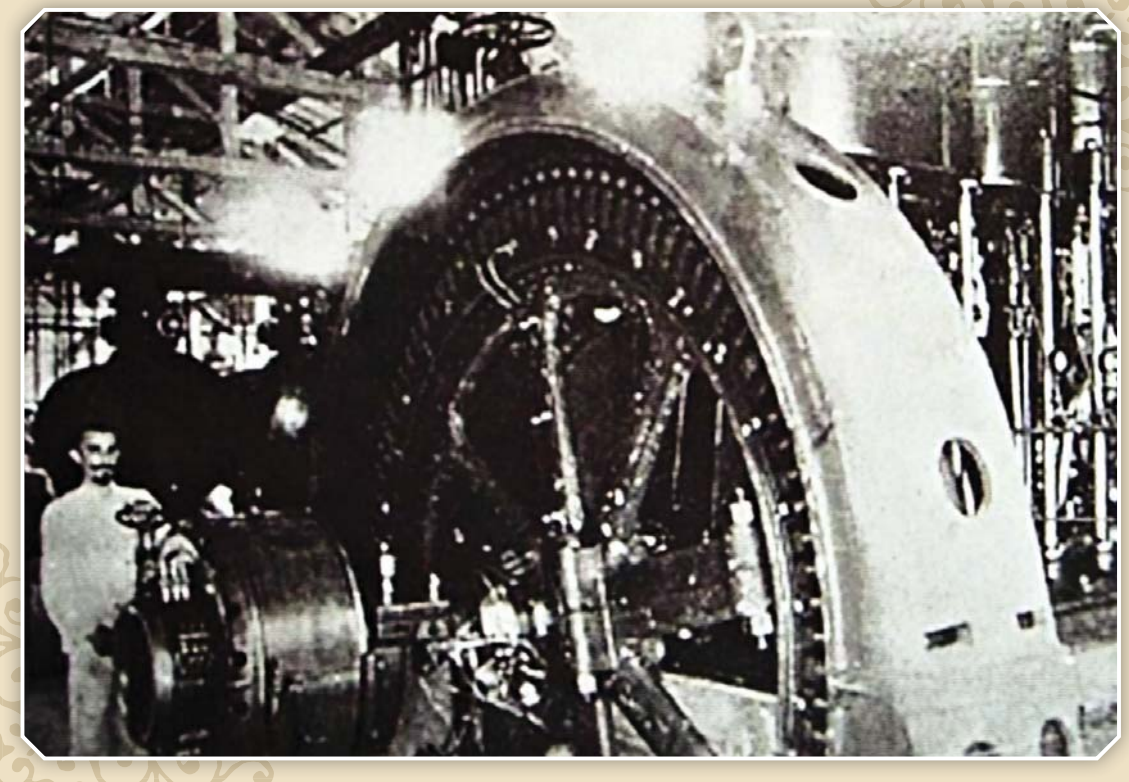
สถานีรถไฟหัวลำโพง สร้างในรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอิตาเลียนเรอเนสซองส์ เป็นสถานีรถไฟแห่งแรกของสยามสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 และทางรถไฟสายแรก คือกรุงเทพฯถึงอำเภอปากน้ำ จังหวัดสมุทรปราการ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

พ.ศ.2448 ก่อตั้งการประปาโดยกรมสุขาภิบาล และกรมคลองดำเนินการ จัดหาน้ำสะอาดเพื่อให้ประชาชนนำไปบริโภค จุดแรกของการขังน้ำคือที่คลองเชียงราก แขวงเมืองปทุมธานี แล้วขุดคลองแยกมาถึงคลองสามเสนและตั้งโรงสูบน้ำเพื่อกรองน้ำให้สะอาดก่อนจำหน่ายไปตามที่ต่างๆ ทั่วกรุงเทพฯ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

สมัยรัชกาลที่ 5 เริ่มมีการใช้ไฟฟ้าครั้งแรก ในปี พ.ศ.2430 โดยการไฟฟ้ากรุงเทพ ต่อมาบริษัทไฟฟ้าสยามจำกัด ได้รับสัมปทานให้ตั้งโรงไฟฟ้าและที่ทำการอยู่ในบริเวณวัดราชบูรณราชวรวิหารหรือวัดเลียบ ซึ่งกลายเป็นที่ตั้งสำนักงานการไฟฟ้านครหลวงในปัจจุบัน

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

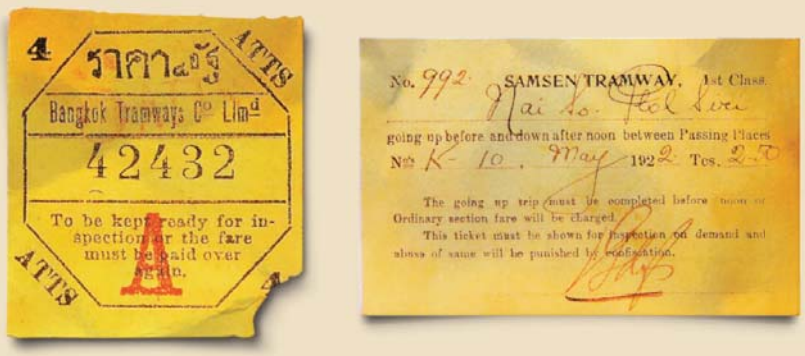
สถาปัตยกรรมแบบยุโรปกลายเป็นแบบสมัยนิยมในรัชกาลที่ 5 อาคารบ้านเรือนในยุคนี้มีหลายรูปแบบ เช่น แบบเดิมเป็นแบบเรือนของผู้มีฐานะ เคยเป็นอย่างไรก็ไม่คิดเปลี่ยนแปลง เช่น วังเจ้าบ่านนายขุน แบบผสม เอาตึกฝรั่งหรือเก๋งจีนมาสร้างแทรก เช่น ตำหนักที่วังท่าพระ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ปี พ.ศ.2430 Captaim Loftus, Admiral Richelieu และ Weatenholz ชาวเดนมาร์กขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตเปิดกิจการรถรางโดยใช้ม้าลาก ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้พลังงานไฟฟ้าแทน ขณะนั้นมีบริษัทรถรางอยู่ 2 บริษัท คือ บริษัทรถรางไทยจำกัด และบริษัทไฟฟ้าสยามทุน จำกัด ในระยะแรกประชาชนไม่กล้าใช้บริการเพราะกลัวไฟดูด ภายหลังเลิกใช้เนื่องจากเห็นว่าเชื่องช้าและเกะกะ

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

ตั๋วรถราง

ที่มา : อุษณีย์ ประวัง. กรุงเทพฯตามกาลเวลา. กรุงเทพฯ : เอเธนส์บุ๊คส์. 2549. หน้า 104.

กำเนิดประเทศไทย

อวสานสมบูรณาญาสิทธิราชย์

ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม การศึกษา และวัฒนธรรม ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดคนรุ่นใหม่ขึ้นคือ “ปัญญาชน” ซึ่งส่วนใหญ่เป็น “นักเรียนนอก” ที่ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากโลกตะวันตก มีวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากชนชั้นปกครองรุ่นเก่าและไพร่บ้านพลเมืองทั่วไป คนกลุ่มนี้คือพลังผลักดันการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองในเวลาต่อมา

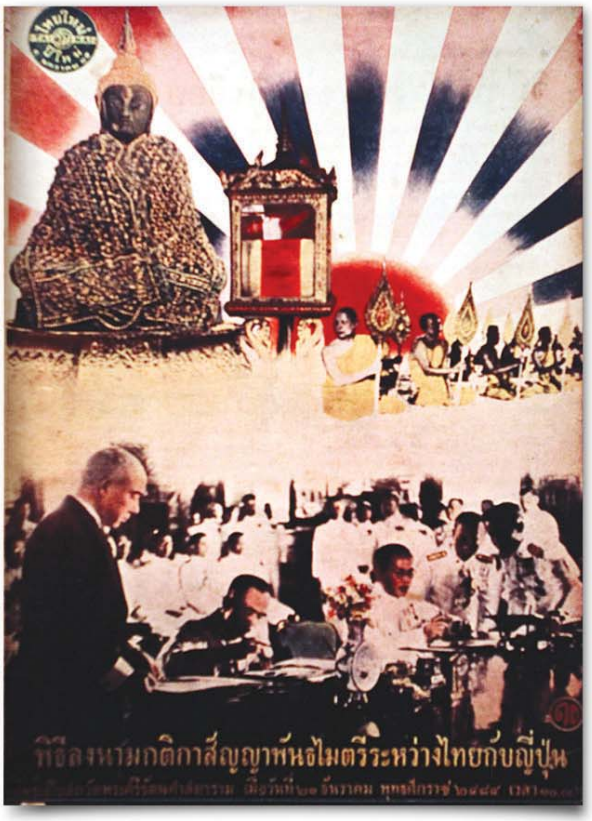
ปีพุทธศักราช 2475 ในสมัยรัชกาลที่ 7 กลุ่มปัญญาชนคนรุ่นใหม่และนายทหารหนุ่มรวมตัวกันเป็น “คณะราษฎร” เข้ายึดอำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง เป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ

“การปฏิวัติ 2475” คือจุด “อวสาน” ของการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และเป็นจุดเริ่มต้นกระบวนการสร้าง “รัฐประชาชาติ” ซึ่งมีประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ

รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ.2475 (ฉบับแรก) ประดิษฐานอยู่บนพานแว่นฟ้า ตั้งอยู่ในกระโจมที่สนามหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคม เพื่อให้ประชาชนได้ชื่นชมยินดี

ที่มา : หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

จาก **“สยาม”** กลายเป็น **“ไทย”**

สมัยก่อนการสร้างอาณาจักรสยามเป็นการรวบรวมผู้คนและดินแดนมาอยู่ภายใต้อำนาจรัฐส่วนกลาง โดยไม่มีอาณาเขต รูปแบบการปกครอง และฐานพลเมืองที่แน่นอน “ชาติ” เป็นนิยามของนครรัฐสมัยใหม่ ซึ่งนอกจากจะกำหนดเขตแดนและอธิปไตยอย่างถาวรแล้ว ยังต้องสร้างสำนึกร่วมกันของคนในชาติด้วย

กระบวนการ “สร้างชาติ” เริ่มต้นด้วยการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 เข้มข้นขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 และเป็นจริงเป็นจังในสมัยรัชกาลที่ 8 โดยรัฐบาล จอมพล ป. พิบูลสงคราม

รัฐบาล “ชาตินิยม” ได้ออกประกาศ “รัฐนิยม” ปีพุทธศักราช 2482 ระบุให้ใช้ชื่อ ประเทศประชาชน และสัญชาติว่า “ไทย” และให้ใช้คำว่า “ไทย” แก่ชาวไทยทั้งมวลโดยไม่แบ่งแยก เท่ากับเป็นการกำหนดให้ชาติพันธุ์ “ไทย” มีความสำคัญเหนือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ที่มีอยู่หลากหลายในขอบเขตแผนที่ประเทศสยาม

ประกาศฉบับนี้ยังได้เปลี่ยนชื่อ “ประเทศสยาม” เป็น “ประเทศไทย” และกำหนดให้เรียกผู้ที่มีถิ่นอาศัยอยู่ในประเทศว่า “ไทย”

ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย
เป็นประชารัฐ ไผทของไทยทุกส่วน
อยู่ดำรงคงไว้ได้ทั้งมวล
ด้วยไทยล้วนหมาย รักสามัคคี
ไทยนี้รักสงบ แต่ถึงรบไม่ขลาด
เอกราชจะไม่ให้ใครข่มขี่
สละเลือดทุกหยาดเป็นชาติพลี
เถลิงประเทศชาติไทยทวี มีชัย ชโย
...

เครื่องมือ **“สร้างชาติ”**

เพื่อให้ “ประเทศไทย” มีความเป็นชาติภายใต้แนวคิดใหม่นี้ รัฐบาลได้ใช้เครื่องมือต่างๆ เพื่อสร้างสำนึกร่วมกันของคนในชาติ ทั้งเหนือ กลาง อีสาน ใต้ ล้วนต้องรับบท “คนไทย” อยู่ภายใต้กรอบกฎ “ความเป็นไทย” เหมือนกันทั้งสิ้น

เครื่องมือสร้างชาติในครั้งนี้มีทั้ง ประวัติศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรม ประเพณี การแต่งกายและความเป็นอยู่ แม้แต่นิสัยใจคอ สิ่งเหล่านี้ถูกบรรจุไว้ในนโยบายของรัฐ แบบเรียน บทละคร บทเพลง ใบปิดประกาศ รายการวิทยุ คำขวัญ งานรื่นเริง ตราสัญลักษณ์ อนุสาวรีย์และอื่นๆ อีกมากมาย ไม่เว้นแม้การพิมพ์สลากกินแบ่งรัฐบาล

“เพลงชาติ” ที่ใช้มาจนถึงปัจจุบัน มีอิทธิพลสูงสุดในกระบวนการสร้างสำนึกแห่งชาติ ได้มาจากการประกวดบทเพลงชาติใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนชื่อประเทศในปีพุทธศักราช 2482 โดยมีเนื้อร้องแสดงความรักชาติและสะท้อนว่า “ประชาชน” คือเจ้าของประเทศ

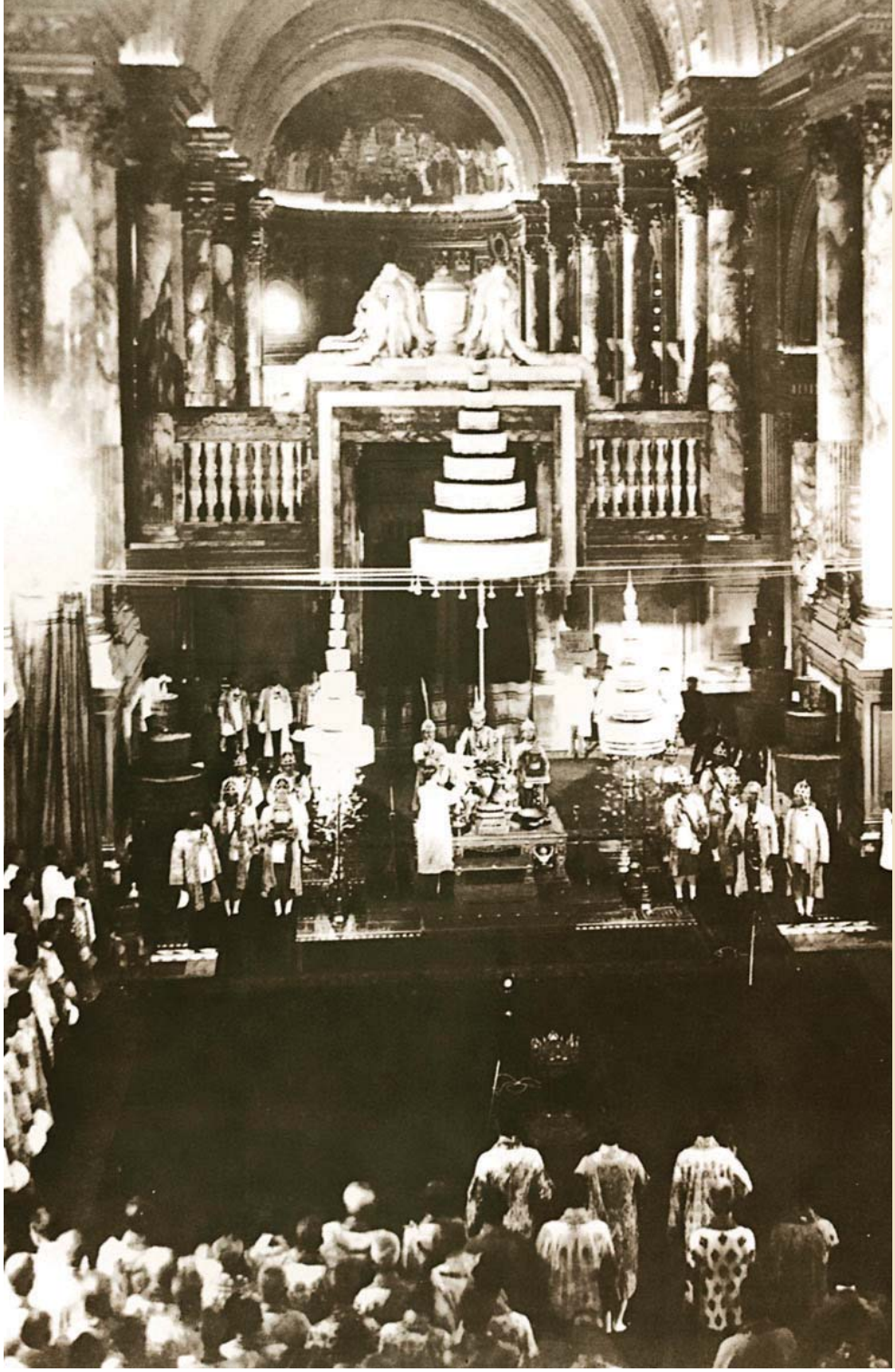
ทำไมจึงมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในสยาม พ.ศ.2475 ?

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการปกครองในสยาม เริ่มปรากฏมาตั้งแต่ในสมัยรัชกาลที่ 5 จากการเสด็จประพาสยุโรป ถึง 2 ครั้ง ทำให้พระองค์ทรงทราบและตระหนักถึงกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครองของประชาคมโลก สู่แนวทางระบอบประชาธิปไตย ดังปรากฏชัดในการประกาศยกเลิกระบบทาส พ.ศ.2448 ในสมัยต่อมารัชกาลที่ 6 จึงโปรดเกล้าฯให้มีการสร้างเมืองจำลอง “ดุสิตธานี” ขึ้นเพื่อทดลองใช้แนวทางประชาธิปไตยปกครอง ซึ่งในขณะนั้น แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยกำลังตื่นตัวอย่างมากในหมู่ข้าราชการที่ได้มีโอกาสไปเล่าเรียนจากต่างประเทศ ขณะเดียวกัน ผลจากสงครามโลกครั้งที่ 1 ในยุโรปช่วงปลายรัชกาล (พ.ศ.2475 - 2461) ได้ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจโลกเกิดความฝืดเคือง ทั่วโลก จนกระทั่งปี พ.ศ.2472 ในสมัยรัชกาลที่ 7 เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำในประเทศสหรัฐอเมริกา (Great Depression) กระทบต่อการส่งสินค้าออก ทำให้ประเทศสยามเข้าสู่ภาวะข้าวยากหมากแพงและก่อให้เกิดความไม่พอใจในวิธีการแก้ปัญหาของรัฐบาลชนชั้นสูง อันนำไปสู่การเข้ายึดอำนาจและเปลี่ยนแปลงการปกครองโดยคณะราษฎร (ประกอบด้วยกลุ่มทหารบก ทหารเรือ และข้าราชการพลเรือนรวม 99 คน ซึ่งมีพระยาพหลพลพยุหเสนาเป็นหัวหน้าคณะ) เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ในที่สุด

ประชาชนมาชมพระราชพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2475 ณ ลานพระบรมรูปทรงม้าอย่างเนืองแน่น ในวันนั้นมีงานฉลองประดับประทีปโคมไฟ 3 วัน 3 คืน

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า, สมุดภาพรัชกาลที่ 7 กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์, 2544. หน้า 138.

เจ้าพระยาพิชัยญาติ ประธานสภาผู้แทนราษฎร รับพระราชทานรัฐธรรมนูญฉบับถาวรจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2475

ที่มา : สถาบันพระปกเกล้า. สมุดภาพรัชกาลที่ 7. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์, 2544. หน้า 136.

หมุดประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการปกครองซึ่งนำโดยคณะราษฎร คือจุดเริ่มต้นของระบบประชาธิปไตยไทย แผ่นทองเหลืองซึ่งถูกฝังไว้บนลานพระบรมรูปทรงม้ามีจารึกข้อความว่า “วันที่ 24 มิถุนายน 2475 เวลาย่ำรุ่ง ณ ที่นี้ คณะราษฎรได้ก่อกำเนิดรัฐธรรมนูญเพื่อความเจริญของชาติ”

สีสันตะวันตก

ยุคสงครามเย็น

หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้เกิดภาวะสงครามรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า “สงครามเย็น” สังคมโลกถูกแบ่งออกเป็นสองขั้วการเมือง คือโลกเสรีนิยมประชาธิปไตยมีสหรัฐอเมริกาเป็น “พี่ใหญ่” และค่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีสหภาพโซเวียต เป็นแกนนำการแข่งขันขยายอิทธิพลทำให้เกิดสงครามเต็มรูปแบบและสงครามจิตวิทยาทั่วโลก

ประเทศไทยเลือกอยู่ฝ่าย “อเมริกา” ซึ่งได้ทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ให้ความช่วยเหลือด้านการพัฒนาต่างๆ เพื่อผูกใจไว้เป็นฐานสำคัญในการต่อสู้กับฝ่ายสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ในภูมิภาค

ร้านไอติม สมัยยุค 60 เป็นร้านที่เลียนแบบมาจากอเมริกัน ฝรั่งเรียก Soda fountain

เซ็นทรัล ดีพาร์ทเม้นท์ สโตร์ สี่แยกราชประสงค์

สีสันตะวันตก เบ่งบานหลังสงคราม

หลังจาก “นิยมไทย” อยู่ได้ไม่นาน ภาวะสงครามเย็นและการเลือกสังกัดค่ายโลกเสรี ส่งผลให้ประเทศไทยเปิดประตูต้อนรับ “ตะวันตก” อีกครั้ง

วัยรุ่นยุคกึ่งพุทธกาล นิยมคลั่งไคล้ในเสียงเพลง การแต่งกาย และรูปแบบการดำเนินชีวิตแบบตะวันตก “ยุคฟิฟตี้” ก่อตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ตัวแทนวัยรุ่นที่โด่งดังในสมัยนั้นมีฉายานามว่า “โก๋หลังวัง” ชุมนุมกันอยู่ในย่านวังบูรพาภิรมย์

“โลกใหม่” เกิดขึ้นอย่างมีชีวิตชีวา หลังผ่านความบอบช้ำจากสงครามโลกครั้งที่ 2 เศรษฐกิจไทยเริ่มตั้งหลักก้าวสู่ยุคพัฒนา ผู้คนยิ้มแย้มแจ่มใส เสียงเพลงแห่งความหวังและสนุกสนาน กล่อมให้ผู้คนลืมฝันร้ายจากยุคสงครามโลกจนหมดสิ้น ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านทั้งหลายยังต้องต่อสู้เพื่อพิทักษ์เอกราชและเผชิญกับสงครามกลางเมือง

ซิกส์ตี้ อิน บางกอก

“ยุคซิกส์ตี้” (ทศวรรษที่ 1960) เป็นยุคที่มีสีสันมากที่สุดยุคหนึ่ง ประเทศไทยเริ่มรู้จักและรับวัฒนธรรมยุคซิกส์ตี้จากทหารอเมริกัน ซึ่งเข้ามาตั้งฐานทัพในประเทศไทยอย่างเป็นทางการตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2510 (คริสตศักราช 1967)

ย่านสิงสถิตของวัยรุ่น เริ่มย้ายฐานที่มั่นจากยุค “โก๋หลังวัง” มาอยู่ใจกลางเมืองแห่งใหม่ ซึ่งมีศูนย์การค้าใหญ่ๆ รองรับมากมาย เช่น ศูนย์การค้าสยาม ศูนย์การค้าประตูน้ำ และศูนย์การค้าราชดำริ ซึ่งมีบันไดเลื่อนแห่งแรกของประเทศ

การเข้ามาของเหล่าทหารอเมริกันยังทำให้หลายเมืองขยายตัวขึ้น ทั้งแหล่งพักพลที่พัทยา อุดรโคราช และเกิด “ย่าน” ใหม่ๆ ขึ้นในเมืองหลวง เช่น ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ และถนนสุขุมวิท มีร้านค้าและธุรกิจบันเทิงผุดขึ้นเป็นดอกเห็ด แหล่งราตรีคึกคักด้วยแสงสี ขี้เมา จี.ไอ. เมียเช่าและสายลับ!

กิจการทุกประเภทหันมาใช้ชื่อเป็นภาษาฝรั่ง เช่น โรงหนังปารีส โรงหนังลิโด้ ชื่อร้านอาหารต้องต่อท้ายด้วย “เรสเตอรองก์” หรือถ้าเป็นโรงแรมต้องมีคำว่า “โฮเต็ล” อาหารขึ้นชื่อในยุคนี้คือ “ข้าวผัดอเมริกัน” และ “ต้มยำกุ้ง” เด็กไทยเริ่มมีชื่อเล่นฝรั่ง เช่น จอย จูน แอปเปิ้ล แม้แต่ชื่อสุนัขก็มีชื่อยอดนิยม เช่น ลักกี้ และยังมีพลเมือง “ลูกครึ่ง” เกิดขึ้นใหม่ที่ยังไม่ “มาแรง” เหมือนยุคนี้

ข้าวผัดอเมริกัน

ต้มยำกุ้ง

แฟชั่นยุค 60's เป็นแนว Mod look คือ มินิสเกิร์ตหรือเดรสถุงหน่องหลากสี โดยรวมสีสันจัดจ้าน ลายแนวเรขาคณิต

The Beatles ต้นแบบของผู้ชายยุค 60's กับทรงผมหน้าม้าหัวเห็ด

Twiggy นางแบบสาวที่ดังในยุคนั้น เป็นผู้นำเทรนด์ทุกอย่าง โดยเฉพาะเทรนด์ผอมไม้เสียบผี

โรงหนังแกรนด์ เป็นโรงหนังแห่งที่สามในศูนย์การค้าวังบูรพา

ศาลาเฉลิมกรุงหรือเฉลิมกรุง เป็นโรงมหรสพหลวง

ลิโด เป็นโรงภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมมาก เช่นเดียวกับสกาล่าและสยาม

เมืองไทยวันนี้

Brownie

FUJIFILM

เซ็นทรัล

621 AOK

มองไปข้างหน้า

การใช้ถุงพลาสติกก่อให้เกิดภาวะโลกร้อน ทำอย่างไรจึงช่วยลดหรือแก้ไขปัญหานี้?

ประเทศไทยควรมีการจัดตั้งโรงงานไฟฟ้าพลังนิวเคลียร์เพื่อทดแทนการใช้พลังงานจากแหล่งเชื้อเพลิงอื่นหรือไม่อย่างไร?

อีก 10 ปี ข้างหน้า หากชาวนาไทยเลิกทำนาปลูกข้าว ไม่มีข้าวให้บริโภค คุณจะทำอย่างไร?

ปัญหาเรื่องใดที่ผู้นำประเทศไทยควรเร่งแก้ไขเป็นอันดับแรกภายใน 2 - 3 ปีข้างหน้า?

อีก 3 วันโลกจะแตก คุณจะทำสิ่งใดเป็นอันดับแรก?

อภิธานศัพท์

รัฐประชาชาติ (National State) : เป็นรูปแบบหนึ่งของหน่วยการปกครองระดับประเทศในปัจจุบัน มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ มีประชากร ดินแดน และมีรัฐบาลเป็นผู้บริหารประเทศ

สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Absolute Monarchy) : เป็นระบอบการปกครองที่มีกษัตริย์เป็นผู้ปกครองและบริหารประเทศในระบอบการปกครองนี้ไม่มีรัฐธรรมนูญ กษัตริย์ก็คือ กฎหมาย

ชาตินิยม (Nationalism) : คือ ความยึดมั่นในความเป็นชาติของตนเองว่าดีกว่าชาติอื่น เป็นเรื่องของความเชื่อที่สังคมหนึ่งปลูกฝังแก่สมาชิกสืบทอดเป็นรุ่นๆ เพื่อสร้างพลังทางสังคมให้มีแนวทางการใช้ชีวิตเดียวกัน

สงครามเย็น (Cold War) : คือ สงครามที่มหาอำนาจ 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายโลกเสรี นำโดย สหรัฐอเมริกาและฝ่ายโลกคอมมิวนิสต์ นำโดย สหภาพโซเวียต เกิดขึ้นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2490 - 2534 หรือ ค.ศ. 1947 - 1991) ต่อสู้กันด้วยจิตวิทยา เนื่องจากอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกัน โดยทั้ง 2 ประเทศมหาอำนาจ แข่งขันกันหาพันธมิตรร่วมอุดมการณ์ การสะสมอาวุธ การแสวงหาความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยี และด้านเศรษฐกิจ แม้ทั้ง 2 ประเทศจะไม่ได้ทำสงครามที่สู้รบกันโดยใช้อาวุธ แต่ก็เกิดสงครามตัวแทนขึ้น อย่างเช่น สงครามเกาหลี สงครามเวียดนาม

แนวพรมแดน (Frontier) : พื้นที่ซึ่งมีความคาบเกี่ยวทั้งสองประเทศ ซึ่งพื้นที่คาบเกี่ยวนี้จะไปตามเส้นเขตแดนระหว่างประเทศ โดยไม่มีข้อกำหนดแน่ชัดว่าจะต้องอยู่ลึกเข้าจากเส้นเขตแดนด้านละเท่าใด

อาหารชาววัง : อาหารที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้นโดยสตรีชั้นสูงปรุงขึ้นถวายพระมหากษัตริย์และเจ้านายชั้นสูง ลักษณะอาหารชาววังมีความพิเศษที่ความอุดมสมบูรณ์และความสดใหม่ของวัตถุดิบในการประกอบอาหารและมีกรรมวิธีที่ซับซ้อนใช้เวลาและกำลังคนจำนวนมาก มีความประณีตทั้งรูปและรส ซึ่งในแต่ละมื้อสำรับจะประกอบด้วย 1.ข้าวสวย 2.เครื่องคาว 3.เครื่องเคียงแกง 4.เครื่องเคียงแขก 5.เครื่องเคียงจิ้ม 6.เครื่องเคียงเกาเหลา และ 7.เครื่องหวาน

แหล่งอ้างอิงค้นคว้า

กุหลาบ สายประดิษฐ์. **เบื้องหลังการปฏิวัติ** 2475. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มิ่งมิตร, 2543.

กาญจนาคพันธุ์. **กรุงเทพฯ เมื่อวานนี้** : กรุงเทพ. สารคดี, 2545.

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์. **พลวัตสุขภาพกับการพึ่งตัวเอง : ภาคชนบท.** กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ, 2547.

จิรวัฒน์ รจนาวรรณ. **23 สุดยอดผู้นำรัฐบาล อดีต - ปัจจุบัน.** สำนักพิมพ์พึ่งตน, 2545.

ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. **ญี่ปุ่นกับสงครามมหาเอเชียบูรพา.** กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 2548.

ชนิดา พรหมพยัคฆ์ เผือกสม. **การเมืองในประวัติศาสตร์ธงชาติไทย.** กรุงเทพฯ : บริษัทพิฆเณศพริ้นท์ติ้งเซ็นเตอร์จำกัด, 2546.

ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และธำรงศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์. **ปฏิวัติ 2475 (1932 Revolution in siam).** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2547.

เทพชู ทับทอง. **กรุงเทพฯ ในอดีต.** กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2518.

แถมสุข นุ่มนนท์. **เมืองไทยสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ดวงกมล, 2521.

ธวัชชัย ตั้งศิริวานิช. **กรุงศรีอยุธยาในแผนที่ฝรั่ง.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2548.

ธิดา สาระยา. **"การเปลี่ยนแปลงคติไตรภูมิและมโนทัศน์เกี่ยวกับแผนที่ในสังคมสยาม."** ในรัฐโบราณในภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : กำเนิดและพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2537.

ธิดา สาระยา. **ประวัติศาสตร์ชาวนาสยาม.** กรุงเทพฯ : อมรินทร์, 2544.

เบญจามิน เอ.บัทสัน. กาญจนี ละอองศรี, ยุพา ชุมจันทร์ (บรรณาธิการแปล). **อวสานสมบูรณญาสิทธิราชย์ในสยาม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2, 24 มิถุนายน 2547.

ปราณี กล่ำส้ม. **ย่านเก่าในกรุงเทพฯ.** กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2545.

ปิยนาถ บุนนาค และคณะ. สำเพ็ง : **ประวัติศาสตร์ชุมชนชาวจีนในกรุงเทพฯ.** กรุงเทพฯ : ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

ปรีดา วัชรางกูร. พระปกเกล้ากับระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ : หจก.การพิมพ์พระนคร, 2520.

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเคอร์. **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ.** กรุงเทพฯ : ซิล์คเวอร์ม, 2546.

ไมเคิล ไรท์. **แผนที่แผนทางในประวัติศาสตร์โลกและสยาม.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2548.

ราตรี โตเพ่งพัฒน์. **ตลาดน้ำ : วิถีชีวิตของเกษตรกรภาคกลาง.** กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, 2543.

วิรัช นิภาวรรณ. **การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์.** กรุงเทพฯ : (มปท), 2549

วิไลเลขา ถาวรธนสาร. **ชนชั้นนำไทยกับการรับวัฒนธรรมตะวันตก.** กรุงเทพฯ : เมืองโบราณ, 2545.

ส. พลายน้อย. **เล่าเรื่องบางกอก.** กรุงเทพฯ : สายธาร. 2544.

สมใจ นิ่มเล็ก2545. **สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น : เรือนชาวสวน.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาศิลปะสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2530.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. **กรุงเทพฯมาจากไหน.** กรุงเทพฯ : มติชน, 2545.

สุวคนธ์ ศิริวงศ์วรวัฒน์, พิมพ์พรรณ ไพบูลย์หวังเจริญ และคนอื่นๆ. **สมุดภาพไตรภูมิ ฉบับกรุงศรีอยุธยา-ฉบับกรุงธนบุรี.** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ ในคณะอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 6 รอบ 5 ธันวาคม 2542, 2542.

สุนทรี อาสะไวย์. **“กำเนิดและพัฒนาการของอาหารชาววัง ก่อนพ.ศ.2475”** ศิลปะวัฒนธรรม. 32(379) : 81 - 101 ; 7 พฤษภาคม 2554.

เสน่ห์ จามริก. **การเมืองไทยกับพัฒนาการรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 3, 10 ธันวาคม 2549.

อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์. **การเปลี่ยนแปลงโลกทัศน์ของชนชั้นผู้นำไทย ตั้งแต่รัชกาลที่ 4 - พ.ศ.2475.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

เอนก นาวิกมูล. **แรกมีในสยาม.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงแดด, 2532.

โปรแกรมการเรียนรู้สำหรับโรงเรียน

มิวเซียมสยามออกแบบโปรแกรมเรียนรู้เฉพาะขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เรียนรู้อย่างรื่นรมย์ และประโยชน์สูงสุดจากการทัศนศึกษา
โปรแกรมที่จัดขึ้นประกอบด้วยหัวข้อและสาระความรู้ที่เหมาะสมกับความสามารถในการเรียนรู้ตามช่วงวัย โดยเน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการและเรียนรู้จากประสบการณ์
โดยสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียนในแต่ละระดับชั้น

ประถมศึกษา - มัธยมศึกษา

เส้นทางสายไหม: การค้าโลกยุคสุวรรณภูมิ

นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับ ‘เส้นทางสายไหม’ เส้นทางคมนาคมและการติดต่อกันของคนในอดีตชนิดสินค้าและการซื้อขายแลกเปลี่ยนทรัพยากรธรรมชาติของแต่ละแคว้นในยุคสุวรรณภูมิ

+ สมุดคู่มือโปรแกรม
+ เพลินกับประสบการณ์สัมผัสสินค้าจำลองยุคสุวรรณภูมิ
+ สนุกกับเกมกระตุ้นความจำ (Flash Cards) ‘จับคู่สินค้าสุวรรณภูมิ’
+ สวมบทบาทสมมติเป็นพ่อค้าในเกม ‘ค้นหาสุดยอดพ่อค้ายุคสุวรรณภูมิ’

2-3 ช.ม.	30-40 คน	60 บ./คน

ปฐมวัย - ประถมศึกษา

มโหระทึก : กลองศักดิ์สิทธิ์ 3,000 ปี

นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาความแห้งแล้งของคนในสมัยโบราณผ่านกลองมโหระทึก ซึ่งเป็นวัฒนธรรมความเชื่อร่วมกันของผู้คนในดินแดนสุวรรณภูมิ

ปฐมวัย
+ สมุดกิจกรรม
+ เพลินกับนิทาน ‘ทำไมกบร้องอ๊บอ๊บ’
+ ร้องเพลง ‘ฝนเอยทำไมจึงตก’

กิจกรรมทำมือ
+ เกมกบหลงทาง, กบระบายสี
+ กบเป่าลม

ประถมศึกษา
+ สมุดคู่มือโปรแกรม
+ เพลินกับประสบการณ์สัมผัสทดลองตีกลองมโหระทึก

กิจกรรมทำมือ
+ ประดิษฐ์กลอง

2-3 ช.ม.	30-40 คน	50 บ./คน

‘คำถาม’ สำคัญกว่า คำตอบ

Discovering History, Discovering You!

มัธยมศึกษา

โบราณคดี: นักสืบไขปริศนาแห่งอดีต

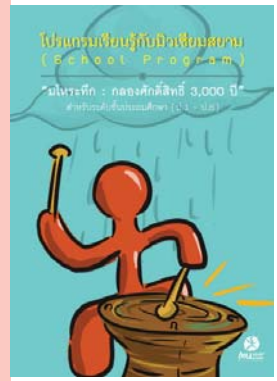
นักเรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับงานโบราณคดีเบื้องต้น
การวิเคราะห์และตีความหลักฐานทางโบราณคดี
รวมถึงความเข้าใจพัฒนาการของสังคมวัฒนธรรม
สมัยก่อนประวัติศาสตร์

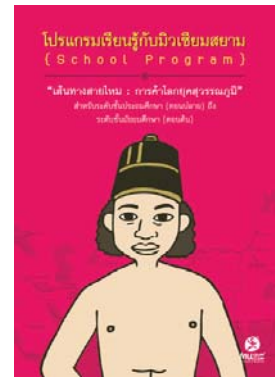

+ สมุดคู่มือโปรแกรม
+ เพลินกับบทบาทสมมติ
  เป็นนักโบราณคดี
  ทดลองขุดหลุมจำลองโบราณคดี

2-3 ช.ม.	30-40	65 บ./คน

มิวเซียมสยามให้บริการจัดโปรแกรมเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่แตกต่าง 3 เรื่อง ตลอดในทุกภาคเรียนตามวันเวลาที่กำหนด และนัดหมายสำรองโปรแกรมเรียนรู้ล่วงหน้ากับเจ้าหน้าที่

> จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมแต่ละโปรแกรมต่อรอบ
  อย่างน้อย 15 คน แต่ไม่เกิน 40 คน
> ราคานี้รวมอาหารว่างและน้ำดื่ม
> กรุณานัดหมายสำรองโปรแกรมล่วงหน้า 2 สัปดาห์
  ติดต่อ งานพัฒนาการเรียนรู้ โทร.02-2252777 ต่อ 415

สำนักนายกรัฐมนตรี

okmd

TURNAROUND

Gulf Electric
Group of Power Companies

สถาบันพิพิธภัณฑ์การเรียนรู้แห่งชาติ

เลขที่ 4 ถนนสนามไชย แขวงพระบรมมหาราชวัง
เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200
โทร: 0 2225 2777 แฟกซ์: 0 2225 2775

www.museumsiam.com
facebook.com/museumsiamfan